

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky

Česká, ruská a anglická slovní zásoba tematického okruhu svátky a tradice
v porovnání

Czech, Russian and English Vocabulary Regarding Holidays and Traditions
in Comparison

Eliška Vosecká

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Lenka Rozboudová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání – Ruský jazyk se
zaměřením na vzdělávání

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Česká, ruská a anglická slovní zásoba tematického okruhu svátky a tradice v porovnání* vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum:

Podpis:

Ráda bych touto cestou vyjádřila
poděkování své vedoucí bakalářské práce
PhDr. Lence Rozboudové, Ph.D., za její
cenné rady, konzultace a trpělivost.

Podpis:

NÁZEV: Česká, ruská a anglická slovní zásoba tematického okruhu svátky a tradice v porovnání

AUTOR: Eliška Vosecká

KATEDRA: Katedra rusistiky a lingvodidaktiky

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Lenka Rozboudová, Ph.D.

ANOTACE:

Tato bakalářská práce se zabývá komparací nejvýznamnějších křesťanských svátků v České republice, Ruské federaci a ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku. Teoretická část bakalářské práce vychází ze základní charakteristiky a komparace Vánoc a Velikonoc. Důraz je kladen na tradice a zvyky. V praktické části je provedena srovnávací analýza české, ruské a anglické slovní zásoby týkající se Vánoc a Velikonoc. Slovní zásoba je zpřehledněna v jazykových tabulkách. Dílčím cílem této bakalářské práce je vysvětlit náboženskou podstatu a poukázat na kulturní shody a odlišnosti oslav Vánoc a Velikonoc v České republice, Ruské federaci a ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku. Hlavním cílem je porovnat slovní zásobu tematického okruhu Vánoce a Velikonoce, vhodnou pro výuku anglického a ruského jazyka.

KLÍČOVÁ SLOVA: Vánoce, Velikonoce, Symboly, Jazyk, Tradice

TITLE: Czech, Russian and English Vocabulary Regarding Holidays and Traditions in Comparison

AUTHOR: Eliška Vosecká

DEPARTMENT: Russian and Language Teaching Methodology Department

SUPERVISOR: PhDr. Lenka Rozboudová, Ph.D.

ANNOTATION:

The aim of this thesis is to compare and contrast the most significant Christian Festivals celebrated in the Czech Republic, the Russian Federation and in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The theoretical part of the thesis analyses the customs, traditions and practices involved in the celebrations of Easter and Christmas in the three areas concerned. The thesis explains the importance of the religious content involved and compares and contrasts the similarities and differences in the ways the festivals are celebrated in the three areas. Special emphasis is given to the vocabulary used and how this vocabulary can be used to support the teaching of the English and Russian language.

KEY WORDS: Christmas, Easter, Symbols, Language, Tradition

Obsah

Úvod.....	8
1 Slovní zásoba	10
1.1 Interkulturní komunikace	10
1.2 Indoevropská jazyková rodina	12
1.3 Lexikologie a slovo jako základní stavební jednotka jazyka	13
1.4 Rozšiřování slovní zásoby.....	14
1.5 Adekvátnost překladu reálií a lingvoreálie	15
2 Vánoce a Velikonoce v české, ruské a britské církevní tradici	17
2.1 Křesťanství jako světové náboženství.....	18
2.2 Nejdůležitější svátky vánočního období	22
2.2.1 Advent.....	22
2.2.2 5. prosinec	23
2.2.3 24. prosinec	25
2.2.4 25. prosinec	26
2.2.5 26. prosinec	27
2.2.6 31. prosinec a 1. leden	28
2.2.7 6. leden.....	28
2.2.8 Vánoční symboly a tradice	29
2.3 Velikonoce	35
2.3.1 Výpočet Velikonoc	36
2.3.2 Svatý týden	37
2.3.3 Velikonoční symboly a tradice	40
3 Analýza slovní zásoby	43

3.1	Hesla tematického okruhu víra a tradice	44
3.2	Hesla tematického okruhu Vánoce.....	48
3.3	Hesla tematického okruhu Velikonoce	57
	Závěr	63
	Резюме.....	65
	Seznam použitých zdrojů.....	67

Úvod

Vánoce a Velikonoce jsou dominantní svátky v České republice, Rusku i ve Velké Británii. Slavení těchto křesťanských svátků odráží kulturu všech zemí. Křesťanské vyznání ovlivnilo nejenom kulturní hodnoty, ale i jazyk. Bakalářská práce „Česká, ruská a anglická slovní zásoba tematického okruhu svátky a tradice v porovnání“ se zabývá slovní zásobou tematického okruhu tradice a svátky a dále charakteristikou a komparací dvou významných církevních svátků – Vánoc a Velikonoc v České republice, v Rusku a ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku.

Křesťanství je dominantní světové náboženství, jehož ústřední postavou je Ježíš Kristus. Přípomínka Ježíšova narození a jeho zázračného zmrtvýchvstání dala vzniknout dvěma nejdůležitějším křesťanským svátkům, a to Vánocům a Velikonocům. V křesťanském světě jsou Vánoce svátkem zrození posla Božího - Ježíše Krista. O Vánocích si lidé připomínají jeho narození. Velikonoce jsou svátky jara, jež připomínají vzkříšení Ježíše Krista, jsou svátkem radosti z vítězství života nad smrtí. Prožívání těchto dvou signifikantních svátků je v každé zemi intenzivní a nese s sebou podobné, ale i odlišné způsoby oslav. Tyto obyčeje, oslavy i národní zvyky odrážejí temperament a kulturu dané země. Česká republika, Rusko a Velká Británie jsou velmi různorodé země, které prošly odlišným historickým a kulturním vývojem, jenž se odrazil na formování kulturních tradic a způsobu oslav svátků. Tradice a zvyky ovlivnily způsob vyjadřování a jazyk společně s tradicemi vytváří identitu národa.

Hlavním cílem je porovnat slovní zásobu tematického okruhu Vánoce a Velikonoce, vhodnou pro výuku anglického a ruského jazyka. Dílčím cílem této práce je vysvětlení náboženské podstaty, charakteristika a komparace Vánoc a Velikonoc v České republice, v Rusku a Velké Británii.

V praktické části práce bude cílem provést srovnávací analýzu české, ruské a anglické slovní zásoby týkající se Vánoc a Velikonoc, která bude zpracována do trojjazyčných jazykových tabulek. Tato analýza bude vycházet z českých, ruských a anglických slovníků tak, aby byla možná analýza napříč těmito jazyky.

Fundamentální metodikou pro zpracování tohoto tématu bude sběr dat z odborné literatury, nejenom české, ale i anglické a ruské. Hlavními zdroji pro tuto práci budou odborné publikace týkající se Vánoc a Velikonoc, a také odborné slovníky. Nashromážděné informace poté budou využity při charakteristice a komparaci těchto svátků. Slovní zásoba bude zpřehledněna do trojjazyčných jazykových tabulek tak, aby ji bylo možno využít při výuce anglického a ruského jazyka.

1 Slovní zásoba

Následující kapitola vysvětluje, jak souvisí slovní zásoba s kulturou. Následně jsou pak představeny základní informace o indoevropské jazykové rodině, lexikologii a slově, rozšiřování slovní zásoby, reáliích.

1.1 Interkulturní komunikace

Kultura a slovní zásoba jsou dva vzájemně propojené elementy. Vliv kultury na slovní zásobu a jazyk jako takový byl a je značný, jak můžeme vidět z dnešního pohledu, ale i pohledu historického. Pojmenovat věci kolem sebe bylo esenciální již od vzniku řeči. Slovní zásoba, jež se týká kultury, je specifická v tom, že často v sobě nese reálie, které nemají vhodný ekvivalent v jiném jazyce. Tyto tzv. lingvoreálie jsou natolik unikátní, že představují nesnáze i pro překladatele. Přeložitelnost pojmů spojených s reáliemi daného národa však zůstává předmětem polemik. Vliv kultury na jazyk zkoumá vědní obor, který se nazývá interkulturní komunikace. Tato disciplína se zabývá procesy interkulturního komunikování, těmi je chápán proces verbální a neverbální komunikace v různých společenských situacích. Tato věda je interdisciplinární, jelikož čerpá poznatky z jiných vědních oborů, např. z etnologie, psychologie či etnografie. Teorie a výzkum interkulturní komunikace slouží k vědeckému vysvětlování tohoto fenoménu. Historická analýza přináší poznatky o tom, že od samého počátku lidské civilizace docházelo ke kontaktům mezi lidmi z různých etnik, což přinášelo různé postoje a předsudky, zejména kvůli jazykové bariéře. Na vliv interkulturní komunikace měly vliv kulturní a psychologické determinanty.¹

Interkulturní komunikace jako věda má krátkou historii, jelikož jakožto lingvistická disciplína byla začleněna v nedávné minulosti, i přestože tento fenomén se objevil hned na počátku komunikace různých etnik. Psycholog L. Kolman uvedl v roce 2001 tento termín do svého odborného textu, a tak začlenil problematiku interkulturní komunikace jako výzkumné téma do české vědy. Problematikou

¹ srov. Průcha, J., 2010, s. 13 – 32.

interkulturní komunikace se v České republice zabývají taktéž odborníci z ekonomické sféry, kteří své teorie rozpracovali do knih zabývající se interkulturním marketingem a managementem. V zahraničí bylo tomuto fenoménu přisuzováno větší pozornosti, jelikož vědecké zkoumání interkulturní komunikace bylo vyvoláno potřebami instruovat diplomaty, obchodníky i učitele cizích jazyků.²

Kultura má klíčový význam v interkulturní komunikaci. Odlišné kultury jsou charakterizovány specifickými normami, hodnotami, zvyky a tradicemi. Každý národ má svou vlastní kulturu, jež se nazývá etnická či národní. V naší multikulturní společnosti existuje enormní počet etnik a tudíž i kultur. Dle vědce Šatavy, který v roce 1994 provedl výzkum, existuje v Evropě 72 etnik, avšak nepočítaje etnika v evropské části Ruské federace. S pojmem kultura je těsně spjat termín *Lingvokultura*. Tato vědecká disciplína, přináší fakt, že myšlení je vždy etnicky a kulturně diferencováno.³

Interkulturní komunikace je realizována prostřednictvím jazyků. Nejdominantnějším světovým jazykem je angličtina, která svého postavení dosáhla díky historickým (kolonie), ekonomickým (hospodářský rozvoj), politickým (diplomacie), kulturním (kulturní export filmové produkce) a lingvistickým důvodům (minimální časování a skloňování). Ruština se taktéž řadí mezi světové jazyky, patří mezi největší slovanský jazyk, je však omezena na dva kontinenty. Bez znalosti cizího jazyka nelze uskutečňovat interkulturní komunikaci. Praktická důležitost ovládnutí cizího jazyka je natolik důležitá, že výuka je povinně začleněna do edukačních programů. Průcha tvrdí, že příslušníci různých etnik a kultur nemohou plně dosáhnout úplného pochopení, protože okolní svět chápou skrze své jazyky, tedy vždy částečně diferencovaně. Praktickým příkladem odlišného vnímání světa může být chápání vzdálenosti mezi národy. Rusové vnímají vzdálenosti mezi městy, která jsou vzdálena ve stovkách kilometrů jako blízká, oproti Čechům, kteří je vidí jako velmi vzdálená. Dalším obdobným příkladem může být velikost statistových měst, která jsou vnímána Čechy jako velká, Rusy jako malá. Problematika interkulturní komunikace je důležitá pro mnohé oblasti lidské praxe. Poznání a

² srov. Průcha, J., 2010, s. 31 – 32.

³ srov. Průcha, J., 2010, s. 32.

pochopení kulturních odlišností přispívá ke zlepšení interkulturní komunikace mezi odlišnými národy či etniky.⁴

1.2 Indoevropská jazyková rodina

Indoevropskými jazyky rozumíme skupinu jazyků, jež se vyvíjela v rozsáhlých oblastech Eurasie. Předpokládaným prajazykem byl jazyk indoevropský, ovšem o jeho vzniku a době používání se dodnes vedou spory. Indoevropskými jazyky mluví v současnosti zhruba 3 miliardy obyvatel. Indoevropské jazyky se rozdělují do následujících jedenácti podskupin: anatolské jazyky, indoíránské jazyky, řečtina, italské jazyky, keltské jazyky, germánské jazyky, arménština, tocharské jazyky, slovanské jazyky, baltské jazyky a albánština. Anatolské a tocharské jazyky patří mezi vymřelé větve indoevropského jazyka.⁵

Čeština, ruština i angličtina pocházejí z indoevropské jazykové rodiny. Čeština společně s ruštinou patří mezi slovanské jazyky, jež se dělí do tří podskupin: jihoslovanské jazyky, východoslovanské jazyky, západoslovanské jazyky. Čeština je západoslovanský jazyk a je používána 10 miliony obyvatel jako mateřský jazyk. Ruština je jazyk východoslovanský a je mateřštinou zhruba 260 milionů. Angličtina patří mezi západoevropské germánské jazyky a celkový počet obyvatel, kteří používají anglický jazyk jako rodný je odhadem 350 milionů.⁶

Angličtina jakožto jazyk mezinárodní komunikace ovlivňuje slovní zásobu ostatních jazyků. Čeština i ruština přejímá mnoho slov z angličtiny. Např. slovo *Santa Claus* proniklo do britské kultury natolik, že nahrazuje tradičního heslo *Father Christmas*. I přestože je dnešní svět silně globalizovaný, jednotlivé kultury si volí vlastní pojmenování pro vybrané předměty. Zejména reálie nemají překladatelský ekvivalent, protože jsou pro danou zemi výjimečná, a tak se nepřekládají, zpravidla se transkribují či transliterují.

⁴ srov. Průcha, J., 2010, s. 69 – 105.

⁵ srov. Erhart, A., 1990, s. 146 – 148.

⁶ srov. Erhart, A., 1990, s. 147 – 148.

1.3 Lexikologie a slovo jako základní stavební jednotka jazyka

Lexikologie je lingvistická disciplína, jež se zabývá lexikem, tj. slovní zásobou daného jazyka. Čermák definuje lexikologii jako teorii slovní zásoby, jež uskutečňuje její základní výzkum, tj. popis a výklad lexikálních jednotek různých typů, slov, slovních spojení a frazémů.⁷

V lexikologii se při zkoumání pojmenovacích jednotek používají dva základní postupy: sémaziologický a onomaziologický. Sémaziologický postup používá otázky spojené s významem slov, oproti tomu onomaziologický postup zkoumá formu a způsob pojmenování. Při výzkumu a popisu slovní zásoby se oba pohledy uplatňují společně.⁸

Lexikologie je komplexní věda, jež se dělí na několik samostatných lingvistických subdisciplín. Tyto jazykové subdisciplíny nemají však mezi sebou pevné hranice a jejich počet nebývá pevně ucelen. Jako samostatné obory se zpravidla vyčleňují následující disciplíny:

- sémantika – nauka o významu,
- lexikografie – nauka o slovníku,
- frazeologie – nauka o frazeologických jednotkách,
- onomastika – nauka o vlastních jménech,
- etymologie – nauka o původu slov,
- onomaziologie – nauka o pojmenování slov.⁹

Slovo je možné chápat jako základní jednotku jazyka. Každé slovo má stránku zvukovou a grafickou. Jedná se o útvar komplexní jazykové povahy, a tak v každé z uvedených disciplín se slovo definuje samostatně. Slova mají binární povahu, jelikož se skládají z formy a obsahu. Formu slova tvoří hlásky, obsahem je chápán jeho význam. Výrazným rysem slova je jeho samostatnost, jež se projevuje jeho

⁷ srov. kolektiv autorů České lexikologie, 1985, s. 13.

⁸ srov. Hauser P., 1986, s. 7.

⁹ kolektiv autorů České lexikologie, 1980, s. 14.

mobilitou ve větě a možností ho přenést do jiné věty. Fundamentální funkcí slova je pojmenovávat vzniklé skutečnosti.¹⁰

„Slovo je základní pojmenovací jednotka tvořená skupinou hlásek s jednotným významem zřejmým a srozumitelným pro uživatele jazyka. Má svou gramatickou stavbu a odlišuje se od jednotek jiných jazykových plánů významovou samostatností. Pro označení slova jako jednotky lexikálního systému se užívá názvu lexém. Někdy se jím rozumí především souhrn všech tvarů jednoho slova.“¹¹

Slova, jimiž označujeme vzniklé skutečnosti, jsou čistě arbitrární, tato pojmenování vznikla na základě konvencí ve společnosti. Zvuková stránka slova tedy neodráží zvukový obraz předmětu, výjimku tvoří pouze vybraná citoslovce. Slova mohou mít význam denotativní, tímto významem chápeme základní význam slova (např. pes – savec, šelma psovitá). Slova mohou mít taktéž expresivní a stylistický význam, jež označujeme termínem konotace (např. pes – přítel člověka).

1.4 Rozšiřování slovní zásoby

Jazyk a slovní zásoba se neustále vyvíjejí, jelikož dochází ke změnám v našich životech, společnosti, vědě či technice. Jazyk tak musí pružně reagovat na změny, a proto vznikají nová slova a pojmenování. Taktéž významy existujících slov se mění. Postupem času mohou některá slova ze slovníku jazyk úplně vymizet nebo zastarávají. V každém jazyce existuje mnoho způsobů jak utvořit nová slova.

Fundamentální způsoby rozšiřování slovní zásoby jsou uvedeny níže:

- **odvozování** – vyváří se pomocí přípon a předpon (*záznam/ník, happy/ness, учитель*),
- **skládání** – (*velkobochoď, lady-killer, электростанция*),
- **přejímání slov z cizích jazyků** – V současné době má dominantní postavení angličtina, která proniká do ostatních jazyků (*selfie, show, online, email, маркет, хом-дог*). Čeština zase obohatila mezinárodní

¹⁰ srov. Hauser, P., 1986, s. 10 – 13.

¹¹ Hauser, P., 1986, s. 12.

slovník o slova *robot* a *tunelování*, ruské slovo *bolševik* či *gulag* se vyskytuje jak v jazyce českém, tak i v anglickém jazyce.

- **přenesení významu** – metaforicky či metonymicky (*hlemýžď středního ucha*, *Parkinson*, *television star*, *крыло самолёта*),
- **zkracování** – následující zkratky jsou používány v češtině, ruštině i angličtině (*NATO*, *UNICEF*, *UNESCO*),
- **tvoření víceslovných pojmenování** – víceslovné názvy jsou často nahrazovány zkratkami, (např. Česká republika je často označována pouze jako *ČR* či *Česko*, ruské heslo *родильный дом* je zaměňováno heslem *роддом*), frazémy taktéž patří k tomuto způsobu pojmenování (*chytat lelky*, *call it a day*, *сгорать от любви*),
- **překládání cizího slova/kalkování** (*mrakodrap*, *skyscraper*, *небоскрёб*).¹²

Tyto způsoby tvoření slov jsou charakteristické v jak českém, tak ruském i anglickém jazyce. V angličtině se nejčastěji používá tzv. konverze slova do jiného slovního druhu - což znamená, že slovo je zanecháno v původním tvaru a je pouze přiřazeno k novému slovnímu druhu (např. *mother*, slovo může fungovat i jako sloveso – *to mother somebody*). V českém a ruském jazyce se nová slova tvoří hlavně odvozováním, často se používá prefixace a suffixace.

Hesla v českém i ruském jazyce se skloňují, jelikož se jedná o flektivní jazyky. Oproti tomu angličtina je jazyk analytický, a tak hesla se zpravidla nečasují a neskloňují. Křesťanství jakožto světové náboženství ovlivnilo jazyky zemí, kam proniklo. Jelikož jazykem křesťanství byla zprvu latina, tak obohatila slovník o křesťanskou terminologii, a tak se některá hesla prolínají v češtině, ruštině i angličtině (anděl, angel, ангел či křesťanství, Christianity, христианство).

1.5 Adekvátnost překladu reálií; lingvorealie

Jednou z hlavních překladatelských otázek je vztah mezi originálem a jeho reprodukcí v cizím jazyce. Všeobecně platí pravidlo, že má překlad věrně reprodukovat daný text. Podle lingvisty Entienneho Doleta existuje pět zásad pro

¹² srov. Hauser, P., 1980, s. 97 – 98.

překladatele, a to: dokonale pochopit originál, výborně znát jazyk originálu a překladu, vyhýbat se doslovnému překladu, používat každodenní jazyk, volit slova tak, aby vznikl lahodný styl pro čtenáře.¹³

V jazyce však existují slova, která nazýváme bezekvivalentní lexikum. S tímto pojmem úzce souvisí lingvoreálie. Lingvoreáliemi chápeme poznatky, jež souvisejí s významem slov, který je ovlivněn mateřštinou. Lingvoreálie mají své zastoupení ve slovní zásobě a frazeologii. Lingvisté označují termín lingvoreálie jako směr, jenž zaobírá výukou cizího jazyka a taktéž umožňuje zjistit o dané zemi různé informace z odlišných oblastí. Lingvoreálie jsou taktéž často označovány jako jazykové nebo vnitřní reálie. Reálie, jimiž chápeme jedinečné rysy, jež můžeme najít v kultuře, architektuře, náboženství i umění, a které jsou natolik jedinečné pro určitý národ, že nemají překladatelský ekvivalent. V dnešním silně globalizovaném světě se často reálie nepřekládají, tzn., že jsou ponechány v jazyce původním. Reálie, jsou často v knihách vysvětleny v poznámce pod čarou, či je zvolena popisná forma překladu. Nepřeložení reálie do cizího jazyka pomáhá navodit atmosféru cizokrajného prostředí, zdůraznit národní a kulturní dědictví daného národa. „*Cizojazyčné prvky jsou rovněž nezřídka důležitým činitelem stylistickým.*“¹⁴

Jak v české, tak v ruské i anglické slovní zásobě, můžeme najít reálie, jež nemají překladatelský ekvivalent (*promlázka, Сочелник, Father Christmas*), proto se hesla zanechávají v jazyce původním. Nepřeložením reálie do cizího jazyka poukážeme na unikátnost dané věci. Slovní zásoba týkající se Vánoc a Velikonoc v sobě nese jedinečné prvky národní kultury, a tak se v této oblasti překladatelé setkávají s lingvoreáliemi, jež se ponechávají v jazyce původním.

¹³ srov. Vilikovský, J., 2002, s. 67 – 70.

¹⁴ srov. Hrdlička, M., 2014, s. 55.

2 Vánoce a Velikonoce v české, ruské a britské církevní tradici

Na začátku této kapitoly budou nejprve objasněny jednotlivé formy křesťanství s cílem poukázat na vliv tohoto světového náboženství v České republice, Ruské federaci a Velké Británii. Vzhledem k velkému množství církevních svátků se tato bakalářská práce věnuje pouze Vánocům a Velikonocům, jelikož se jedná o dominantní křesťanské svátky. V práci jsou seřazeny chronologicky nejdůležitější dny Vánoc a Velikonoc, u kterých jsou popsány shodné prvky a srovnány odlišné aspekty v České republice, Rusku a Velké Británii. Dále jsou v této kapitole rozebrány vánoční a velikonoční symboly.

Křesťanské svátky představují souhrn svátečních dnů slavených v církevním roce. Církvi je možné chápat shromáždění lidí, kteří vyznávají křesťanství. Prvotní církev byla tvořena Ježíšem Kristem a jeho následovníky, poté se křesťané rozdělili do několika shromáždění. Z historických důvodů jednotlivé církve používají odlišné typy kalendářů. Průběh celého roku v České republice, Rusku i Velké Británii se řídí celosvětově uznávaným gregoriánským kalendářem. Důležitým faktem je to, že i přestože Ruská federace používá gregoriánský kalendář, oslavy církevních svátků se řídí juliánským kalendářem, který je zpožděn oproti juliánskému o 13 dní.

Liturgický rok zahrnuje nespočetné množství svátků. Nejdůležitějšími křesťanskými svátky jsou Vánoce a Velikonoce, a proto se tato bakalářská práce zaměřuje právě na ně. V českém liturgickém roce se připomínají a oslavují důležití světci. Mezi některé z nich patří např. sv. Vojtěch, sv. Mikuláš, sv. Jiří, sv. Jan Nepomucký nebo panna Marie. Ruskému a anglickému liturgickému roku dominuje postava sv. Mikuláše.¹⁵

Nejdůležitějším křesťanským svátkem jsou však bezesporu Velikonoce a hned poté svátky vánoční, ty jsou vnímány jako druhý nejvýznamnější křesťanský svátek. Vánoce se slaví v mnoha zemích světa, avšak zvyky spojené s oslavami těchto svátků se liší do značné míry v každém státě. Rozmanitost a pestrost vánočních i velikonočních zvyků odráží jedinečné místní tradice. Oslavy jsou ovlivněny temperamentem obyvatel dané země.

¹⁵ srov. Gustav, F. 1997, s. 50 – 70.

Vánoční svátky vznikly již ve 4. století.¹⁶ Slovo Vánoce, jež je podle Machkova etymologického slovníku německého původu, bylo odvozeno od slova *Weihnachten*, v překladu znamená Svatá noc.¹⁷ Vánoce, latinsky „*navitas*“, znamenají narození.¹⁸ Podle dochovaných pramenů Římané poprvé slavili Kristovo narození roku 336.¹⁹

Vánoce jsou svátky, které oslavují narození Spasitele. Mnozí lidé slaví Vánoce nehledě na to, že se nehlásí k žádné víře. S vánočními svátky jsou spjaty určité tradice, které se do značné míry u jednotlivých národů odlišují. K neodmyslitelným vánočním zvykům v každé zemi patří vánoční stromeček, vánoční výzdoba a také dary. Pro mnohé jsou Vánoce především rodinné svátky. Předvánoční čas je nazýván dobou adventní, ke které patří řada vánočních zvyků. Tento čas přináší lidem okamžiky radosti a štěstí. Vánoční atmosféra bývá plná štěstí, klidu a pohody, a tím dokáže okouzlit téměř každého.

Velikonoce jsou v křesťanském světě nejdůležitějším svátkem, jelikož připomínají zázračné Ježíšovo vzkříšení. V České republice, Rusku i Velké Británii se tedy jedná o nejdůležitější církevní svátek. „*Tajemství Kristovy smrti a zmrtvýchvstání tvoří jádro všech liturgických svátků.*“²⁰ Křesťanské Velikonoce splynuly během staletí s pohanskými jarními oslavami. Typické symboly Velikonoc jako je např. velikonoční vejce, či zajíc, pocházejí právě z dob, kdy lidé vyznávali mnohobožství.

2.1 Křesťanství jako světové náboženství

Křesťanství je nejrozšířenější světové náboženství, a tak má zásadní vliv na formování duchovních hodnot, kultury, ale i jazyka. Křesťanství vyznávají více než 2,1 miliardy lidí na světě, což je přibližně jedna třetina lidstva na zemi.²¹ Vliv křesťanství na život je dalekosáhlý a jeho ideály jsou vznešené. Toto náboženství vzešlo z judaismu, taktéž bylo ovlivněno řeckým myšlením a filozofií, které

¹⁶ srov. Hradilek, P., 2002, online.

¹⁷ srov. Machek, V., 1971, s. 677.

¹⁸ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 17.

¹⁹ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 18.

²⁰ Vavřínová, V., 2006, s. 23.

²¹ srov. O` Callaghan S., 2012, s. 13.

dominovaly 1. století. Slovo křesťanství má svůj původ v řeckém titulu *Christianismos*, což v překladu znamená posvěcený. Křesťanství je monoteistické náboženství, jež je soustředěno kolem učení Ježíše Krista, který je vnímán jako Mesiáš a ústřední postava tohoto náboženství. Nový zákon, tvořící druhou část křesťanské Bible, zachycuje Ježíšův život. Křesťané vyznávají pouze jednoho Boha. Život a smrt Ježíše Krista jsou vnímány křesťany jako Boží poslání, kterými Ježíš propojil lid s Bohem. První církve tvořili následovníci Ježíše Krista v čele s apoštoly. Kanónem pro křesťanství je Bible, jejímž jádrem jsou čtyři evangelia: Matoušovo, Markovou, Lukášovo a Janovo. Branou do ideologie křesťanství jsou křtiny, které jsou vnímány jako posvátný rituál očisty a propojení s Bohem. Pokřtěn může být kdokoliv, kdo má zájem o křesťanskou víru, při tomto rituálu získává nový křesťan i jméno.²²

V prvopočátcích existence křesťanství docházelo k pronásledování věřících, jelikož konverze lidu ke křesťanství znepokojovala římskou vládu, protože ta uznávala náboženství, která uctívala císaře.²³ Roku 313 přichází zlom v tomto náboženství, jelikož císař Konstantin vydal toleranční dokument, který zrovnoprávnil křesťanství s ostatními náboženstvími tehdejší doby. Během vlády císaře Theodosia (379-395) se křesťanství dostalo do popředí, protože se stalo jediným povoleným náboženstvím. V 5. století se rozdělily církve na menší seskupení: arménská, etiopská, syrská. Důvodem pro toto rozdělení bylo ariánství, které tvrdí, že Ježíš z Nazaretu nebyl synem Božím, ale pouze člověkem se zázračnými schopnostmi a nadáním. Roku 295 se rozpadla Říše římská, a tak se církve rozdělily dále na římskokatolickou a řeckokatolickou. Odlišné životní standardy, duchovní hodnoty a kulturní diference byly důvodem rozpadu. Obtížná komunikace mezi západním a východním světem měla také velký podíl na oddělení církví. Při expanzi křesťanství do světa vzniklo mnoho církví.²⁴

Ústřední postavou křesťanství je Ježíš Kristus, známý též pod jménem Ježíš z Nazaretu. Jeho narození a zázračné zmrtvýchvstání jsou základem oslavy Vánoc a Velikonoc, hlavních křesťanských svátků. Ježíš byl pokřtěn svým bratrancem, Janem Křtitelem. Zhruba od roku 28 působil Ježíš Kristus jako veřejný kazatel v oblasti

²² srov. Krumpolc, E., 2013, online.

²³ srov. kolektiv autorů, 2006, s 65.

²⁴ srov. Krumpolc, E., 2013, online.

dnešního Izraele, během svého působení vyzýval věřící k pokání a modlení. Věřící vidí v Ježíšovi proroka, je pro ně synem Božím. Je člověkem, který svým životem, smrtí a následným vzkříšením otevírá cestu k Bohu. Historická existence postavy Ježíše Krista je potvrzena několika antickými spisovateli a historiky, nejvýznamnější z nich jsou Josephus Flavius, Gaius Plinius a Publius Cornelius Tacitus. V písemné formě se dochovalo pouze nepatrné množství informací o jeho životě. Ježíš Nazaretský je ústřední postavou evangelií, ta však popisují hlavně jeho narození a smrt. Syn Boží se narodil v Betlémě, jeho rodiči byli Josef s Marií. Třicet let svého života Ježíš údajně prožil v ústraní a zasvětil svůj život studování Bible. Až ve svých třiceti letech se stal veřejným kazatelem. Ježíš byl pokřtěn u řeky Jordán, proto je tato řeka považována za jednu z historicky a nábožensky nejcennějších míst přírody. Během svého života Ježíš léčil nemocné a křísil mrtvé, jeho zázračné síly vyvolaly obdiv lidu, a tak lehce získával stoupence, kteří se rozhodli šířit jeho učení. Ježíšovo promlouvání k lidem přišlo na obtíž židovským hodnostářům, jež mu vytýkali, že se nechává nazývat Mesiášem. Jidáš, jeden z apoštolů, ho pro peníze zradil a ukázal ho vojákům. Ježíš byl postaven před nejvyšší židovský soud, tzv. *synedrium*. Pilát Pontský, místní římský vládce a prokurátor, ho odsoudil k postupné smrti na kříži. Po třech dnech však Ježíš vstal z mrtvých a zjevil se svým věrným stoupencům, o čtyřicet dní později a vstoupil na nebesa, proto hlavní náplní křesťanského liturgického roku je život a smrt Ježíše Krista.²⁵

Podstatou křesťanské víry je uznávání jediného Boha, který je ale zobrazen ve třech osobách. Svatou trojici tvoří Otec, Syn a Duch svatý. Věčnou spásu podle této víry může člověk získat pouze tím, že se nechá pokřtít a poctivě se bude snažit žít podle Kristova učení. Po smrti se člověk dostává před Boží soud, kde Bůh rozhoduje, zda bude seslán do nebe, očistce nebo pekla. Křesťané věří v nesmrtelnost duší. Spásy může člověk dosáhnout, když bude žít podle desatera přikázání.²⁶

Nejdominantnější křesťanskou církví v České republice je církev římskokatolická. Ke křesťanství se v České republice hlásí pouze 10 % obyvatel. I přestože většina Čechů žádnou víru nevyznává, Vánoce slaví téměř každá česká domácnost.²⁷

²⁵ srov. Zindelová, M., 2011. s. 27-28.

²⁶ srov. Krumpolc, E., 2013. online.

²⁷ srov. Černý, S., 2000, online.

Křesťanství bylo v Kyjevské Rusi přijato roku 988 knížetem Vladimírem. Hlavní církevní postavení zaujímá Ruská pravoslavná církev, rusky *Русская Православная Церковь Московского Патриархата*. Ruská pravoslavná církev je autofekální církví, ke které se hlásí 75 % obyvatel Ruské federace.²⁸ Komunistický režim silně ovlivnil křesťanské svátky v Rusku. V současné době mnozí Rusové slaví příchod nového roku 31. prosince u *ёлки*, což je výsledek komunistické propagandy, kdy byl odkaz na jakoukoliv křesťanskou tradici zakázán. Dokonce tradiční sedmicípá hvězda, jež symbolizuje narození Ježíše Krista, musela být roku 1935 nahrazena pěticípou sovětskou hvězdou.²⁹

Podle dochovaných pramenů z roku 156, spisovatel Venerable Bede ve své knize *History of the English Church and People* zaznamenal žádost tehdejšího britského krále Lucie, který požadoval od římského papeže křesťanské instrukce. Tento fakt lze považovat za počátek šíření křesťanské víry. V současné době se ke křesťanství ve Velké Británii hlásí 60 % obyvatel.³⁰ I přes tento fakt, Britové postrádají základní znalosti o původu křesťanských svátků. Britové si potrpí na dodržování tradic, a tak se ve Velké Británii konají mnohé jedinečné vánoční a velikonoční tradice.³¹

Vliv křesťanství je nepopíratelný na formování duchovních hodnot a kultury každé země. Podstata oslav křesťanských svátků zůstává v České republice, Ruské federaci a ve Velké Británii stejná. Z výše uvedených faktů je zřejmé, že Česká republika je státem, kde pouze jedna desetina obyvatel vyznává křesťanství. V Ruské federaci se ke křesťanství hlásí tři čtvrtiny a křesťané ve Velké Británii jsou zastoupeni dvěma třetinami obyvatel. I přestože, Česká republika je nejateističtější státem na světě, Vánoce i Velikonoce mají velký význam pro český národ.³²

²⁸ srov. Šobr, D., 2008, online.

²⁹ srov. Pešek, P., 2003, online.

³⁰ srov. Wyatt, C., 2015, online.

³¹ srov. Vavřínová, V., 2006, online.

³² srov. Černý, S., 2012, online.

2.2 Nejdůležitější svátky vánočního období

Následující kapitola bakalářské práce vysvětluje rozdílná data křesťanských oslav v České republice, Rusku a Velké Británii. Tato část bakalářské práce se soustřeďuje na období adventu, vysvětluje jeho důležitost a historické pozadí. Dále tato kapitola analyzuje chronologicky signifikantní dny vánočního období, data jsou uváděna dle gregoriánského kalendáře. Nadále jsou rozebrány symboly vánočního období. U jednotlivých vánočních dnů, světců a symbolů je vysvětlena náboženská podstata. Jednotlivé dny a symboly jsou charakterizovány a porovnány ve třech uvedených zemích, poté jsou zhodnoceny zjevné shody a odlišnosti.

Průběh celého roku v České republice, Rusku i Velké Británii se řídí celosvětově uznávaným gregoriánským kalendářem. Gregoriánský kalendář patří mezi solární kalendáře a byl upraven tak, aby byl přesnější než juliánský, ze kterého se vyvinul. Zavedl ho papež Řehoř VIII. v roce 1582. Gregoriánský kalendář je mnohem přesnější než juliánský.³³ Důležitým faktem je to, že i přestože Ruská federace používá gregoriánský kalendář, oslavy církevních svátků se řídí juliánským kalendářem, který byl zaveden římským vojevůdcem Juliem Caesarem roku 46 př. n. l. a je oproti gregoriánskému zpožděn o 13 dní.³⁴ Z tohoto důvodu se křesťanské svátky v Rusku slaví o 13 dní později oproti České republice a Velké Británii.

2.2.1 Advent

Advent je období čtyř týdnů před vánočními svátky. Tento čas je určen přípravám na Vánoce. V tomto období vánoční atmosféra vstupuje do měst i vesnic. Lidé vyzdobí okna světly, na každém větším náměstí nechybí vánoční stromek a zasněžená krajina nám tiše oznamuje příchod Štědrého dne.

Slovo advent je převzaté z latinského *adventus*, což v překladu znamená příchod. Tento čas je pro křesťany časem dvojího očekávání – narození Syna Božího v Betlémě a také je i očekáváním Kristova druhého příchodu, jež se nazývá v křesťanské teologii *Parusie*. Advent je pro věřící svátkem radostného očekávání

³³ srov. Gustav, F. 1997, s. 50 – 70.

³⁴ srov. Gustav, F. 1997, s. 50 – 70.

narození Ježíše Krista, ale i pokání.³⁵ První známky o vánočních přípravách, tedy adventu, pocházejí ze 4. století ze Španělska a Galie. Zvyk předvánočního přípravného času se rychle rozšířil do ostatních zemí. Názory na počátek a dobu trvání adventu se v jednotlivých zemích různily. Poté, co se stal advent součástí západokřesťanského kalendáře, se začal odpočítávat od čtvrté předvánoční neděle. Toto odpočítávání uzákonil v 8. století ve francké říši král Pipin a jeho syn Karel Veliký. Následně se pak toto odpočítávání stalo závazným pro celý západokřesťanský svět.³⁶

Chápání adventního času v jeho prvotním významu z našich myslí téměř vymizelo. Adventní ticho a pohoda byly nahrazeny honbou za co nejlepším a nejdražším dárkem. Naštěstí je ale ve společnosti stále řada adventních zvyků a tradic, které se staly nedílnou součástí předvánočních příprav. Tyto tradice se předávají budoucím generacím.

2.2.2 5. prosinec

Tento prosincový den je v České republice spojován s postavou sv. Mikuláše. Sv. Mikuláš je jedním z nejvýznamnějších světců v křesťanském světě, jenž proslul svým dobrosrdečným chováním. Působil jako ochránce před pohanstvím a zachraňoval nespravedlivě odsouzené lidi. Je často označován jako Mikuláš Divotvůrce pro nespočetné množství zázraků, jež dokázal. V západní liturgické tradici jeho svátek připadá na 6. prosinec. Svatý Mikuláš je vnímán jako univerzální světec, jelikož je považován za patrona dětí, námořníků, lékárníků, studentů, obchodníků i vězňů. Svatý Mikuláš se narodil přibližně roku 280 v Turecku. Roku 300 se stal biskupem v turecké Myře. Během svého života se snažil o spravedlivý přístup k odsouzeným trestancům. Jeho postavu doprovází mnoho legend. Jednou z nich je pověst, podle níž zachránil tři dívky před otroctvím a prostitucí.³⁷

Mikuláš je vždy oděn v biskupském oděvu – v dlouhých bílých šatech se zlatými prvky. Přes tyto šaty si obléká červený plášť. Na hlavě má nasazenou čepici, která se nazývá mitra, což je dvojčípá biskupská čepice.³⁸

³⁵ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 23.

³⁶ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 23.

³⁷ srov. Večerková, E., 2010, s. 279 – 292.

³⁸ srov. Havránek, B., 2011, online.

- **Sv. Mikuláš v České republice**

Ještě v 18. století v českých zemích měly mikulášské radovánky masopustní ráz. V maškarních průvodech byli až čtyři Mikulášové, čerti, andělé a nápadité barevné masky. Svátek svatého Mikuláše připadá v České republice na 6. prosince. S postavou svatého Mikuláše je v České republice spojená jedinečná tradice, při níž Mikuláš v doprovodu čerta a anděla obchází v podvečer 5. prosince domy a navštěvuje děti. Hodné děti vždy odmění sladkým překvapením. Anděl symbolizuje dobro a postava čerta zlo, tyto postavy mají sloužit jako výchovný prvek. Tato tradice vznikla patrně během 14. až 15. století. Dokladem je rukopis z 15. století, dětská modlitbička vyzývající sv. Mikuláše, aby děti neopustil v nouzi, ochraňoval a obdaroval.³⁹ Svatý Mikuláš je v české lidové tradici vnímán jako ochránce před povodněmi. V Bibli kralické z roku 1579 je zaznamenán jako ochránce a vodní patron.⁴⁰ Tradice mikulášské nadílky je rozvinuta nejen v České republice. Mikulášské obchůzky jsou taktéž součástí adventní doby hlavně na území střední a západní Evropy. Tato tradice je známa na Slovensku, v Nizozemsku, Belgii, Francii, Lucembursku, Švýcarsku, Německu, Rakousku a v některých krajích v Itálii, Chorvatsku, Maďarsku a Ukrajině.⁴¹

- **Николай Чудотворец v Rusku**

V Rusku je uctíván od 8. století. Svatý Mikuláš, rusky *Николай Чудотворец*, který je považován za patrona Ruska. V Ruské federaci slaví svátky dva, podle gregoriánského kalendáře jeho první svátek připadá na 22. května a druhý na 19. prosinec. Svatý Mikuláš je vnímán jako národní světec, ochránce rolníků, je považován za hospodáře lesa, ochránce úrody. Zesnulým dokonce údajně otevírá dveře do záhrobního světa a doprovází je na cestu do ráje.⁴² Česká tradice, kdy doprovází Mikuláše čert a anděl se v Rusku nevyskytuje, nicméně postava anděla a čerta/d'ábla v pravoslavné církvi existuje. Anděl v pravoslavné církvi, stejně tak jako v katolické církvi zvěstuje radostnou událost o příchodu Syna Božího k člověku. Dábel (Satan) dle církevní terminologie má svést celý svět na scestí.

³⁹ srov. Večerková, E., 2010, s. 279 – 292.

⁴⁰ srov. Frolová, V., 2010, s. 280.

⁴¹ srov. Večerková, E., 2010, s. 279 – 292.

⁴² srov. Večerková, E., 2010, s. 279 – 292.

- **St. Nicolas ve Velké Británii**

V Británii svatý Mikuláš dal vzniknout postavě *Santy Clause*, který ve Velké Británii naděluje dary ráno 25. prosince. Podoba svatého Mikuláše prošla značnou adaptací, *Saint Nicolas* není v dnešní době vyobrazován jako nebeský biskup. Dnešní *Santa Claus* svým vzhledem připomíná dobrosrdečného starce s plnovousem oděného v červeném kožichu a je doprovázen sobím spřežením. V Británii je sv. Mikuláši zasvěceno mnoho kostelů a katedrál.⁴³ Každoročně se v Cantebury konají slavnostní maškarní promenády na připomínku tohoto univerzálního světce. V Newcastlu v katedrále svatého Nikolase se konají bohoslužby. Na náměstí *Sloane square* v Londýně se taktéž konají slavnosti. *Saint Nicolas Festival* je nezisková organizace, která má velký podíl na připomínce tohoto světce ve Velké Británii. V podvečer 6. prosince každoročně tato organizace pořádá mnoho gala večerů.⁴⁴

Tradice předvánočních obchůzek je jedinečná pro Českou republiku. Rusko ani Velká Británie tuto tradici nemá, ale sv. Mikuláš i tak zaujímá důležité místo v těchto zemích. Rusko vnímá sv. Mikuláše jako národního patrona a ve Velké Británii dal Mikuláš vzniknout postavě vánočního dárce tzv. *Santy Clause* neboli *Father Christmas*.

2.2.3 24. prosinec

Nejdůležitějším dnem Vánoc v České republice je 24. prosinec, který je nazýván Štědrým den a je státním svátkem v zemi. Tento den je doprovázen křesťanskou bohoslužbou tzv. *viligíí*, která se koná v podvečer. O Štědrém dni slaví svůj svátek bibličtí rodiče Adam a Eva, kteří jsou považováni za patrony snoubenců, jelikož byli prvním párem na světě. O štědrém dni se setkávají české rodiny u slavnostní štědrovečerní večeře a u ozdobeného stromku, kde si předávají dary.⁴⁵

Pro pravoslavné věřící v Rusku tento den není nijak výjimečný. Datum 24. prosince je pro ně běžným pracovním dnem, jelikož se oslavy křesťanských svátků řídí juliánským kalendářem.

⁴³ srov. Večerková, E., 2010, s. 288.

⁴⁴ srov. Needham, Ch., 2015, online.

⁴⁵ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 123 – 124.

Ve Velké Británii se 24. prosinec nazývá *Christmas Eve*, jež není ve Velké Británii stáním svátkem, ale většina státních škol je v tento den uzavřena z důvodu příprav. Tento večer si Britové zpřijemňují zpíváním vánočních koled, navštěvují kostely, které pořádají mše, nebo dokupují poslední vánoční dárky. Večer 24. prosince většina rodin zdobí vánoční stromek. *Christmas Eve* je plný očekávání hlavně pro všechny děti. V tuto noc totiž přichází komínem do domů *Father Christmas* nebo také *Santa Claus*, aby dětem nadělil vánoční překvapení. Dárky děti dostávají do pletených punčoch, jež věší nad své postele. Děti píší *Santovi* vánoční dopisy, které potom házejí do hořících krbů. Věří, že si jejich dopis *Santa* na Severním pólu přečte. Děti často připravují pro *Santu* pohoštění, na sváteční stůl chystají masové koláče a brandy a jeho sobí spřežení hostí nakrájenou mrkví.⁴⁶

I přestože Česká republika, Ruská federace a Velká Británie usedají za štědrovečerní stůl v rozdílné dny, podstata oslavy je stejná - připomínka narození Ježíše Krista.

2.2.4 25. prosinec

*„O Měsíci, dni a roku, kdy se narodil Kristus, se od počátku křesťanství vedou spory. Datum Ježíšova narození, uváděné dodnes v církevním kalendáři bylo nejspíš vypočítáno mylně. Dříve se jako jeden z možných dnů, kdy Spasitel přišel na svět, uváděl 6. leden. Datum 25. prosince se v pramenech objevuje teprve od 4. století, nicméně západní liturgie jako závazné datum oslav svátku Narození Pána přijala v 7. století.“*⁴⁷

Dionýsius Exiguus stanovil v 6. století pevné datum Kristova Narození. Tento římský představený vypracoval nový letopočet, na jehož počátku stál rok Kristova narození. Exiguus rozdělil výpočet času na dobu před a po narození Ježíše Krista. Tento čas je především věnován oslavám narození Syna Božího.⁴⁸

V České republice se tento den nazývá Boží hod Vánoční. Tento slavnostní den je pro mnohé české rodiny dnem návštěv nebo dnem, jenž se nese ve znamení rodinného kruhu.⁴⁹

⁴⁶ srov. Laurance, B. 2013, online.

⁴⁷ Vavřínová, V., 2000, s. 125 – 127.

⁴⁸ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 123 - 125.

⁴⁹ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 123 – 125.

Ruská federace tomuto dni nepřikládá zvláštní důležitost, jelikož juliánský kalendář je zpožděn o 13 dní. Pouze ruští katolíci, kteří tvoří v Ruské federaci menšinu (0.5 % obyvatel), oslavují Vánoce v tento den a je tak pro ně nejdůležitějším dnem Vánoc.⁵⁰

Ve Velké Británii je právě tento den nejdůležitější, nazývá se *Christmas day*. Vánoční slavnostní řeč královny Alžběty je vysílána televizním rozhlasem. Velmi oblíbenou vánoční hrou je pantomima, která často paroduje pohádky či aktuální dění. Dary se rozbalují tento den ráno, a tak se hned odpoledne nebo v podvečer rodiny scházejí u prostřeného stolu.

2.2.5 26. prosinec

Svátek svatého Štěpána připadá na 26. prosinec. Katolická církev uctívá svatého Štěpána jako jednoho z prvních mučedníků, jenž vynikal svou odvahou. Židovští horlivci ho obžalovali z velezrady Židovstva. Byl ukamenován v Jeruzalémě roku 37, protože věřil ve vzkříšení Ježíše Krista a tvrdil, že Ježíš je rovný Bohu. Svatého Štěpána považují křesťané za patrona koní.⁵¹

V České republice je 26. prosinec státním svátkem a je to den, který se nese, podobně jako 25. prosinec, ve znamení rodinných návštěv. Pro Ruskou federaci je 26. prosinec obyčejným pracovním dnem.

Ve Velké Británii je 26. prosinec nazýván *Boxing day*. Výraz pro tento den je odvozen od dřívějších dřevěných schránek, které byly určeny na dary. Původně šlo o krabičku vyrobenou z keramiky, která měla otvor na mince. O tomto dni žádali chudí lidé a služebnictvo o dary u svých zaměstnavatelů. Dominantou tohoto dne jsou tzv. *crackers*. Tento výraz je možné přeložit jako třaskavý bonbon. Historie tohoto předmětu se vztahuje k roku 1846, tehdy londýnský cukrář jménem Thomas Smith vytvořil ve své dílně první *cracker*. Dnes se pod jeho vynálezem skrývá petarda, která má tvar bonbonu. Při rozbalení *cracker* vybuchne. V něm pak majitel nalezne papírovou korunu, vtipnou průpovídku a také malý dárek ve formě sladkostí nebo cukrovinek. *Cracker* je velmi populární atrakce tohoto dne.⁵²

⁵⁰ srov. Levkina, T., 2010, s. 3.

⁵¹ srov. Vavřínová, V., 2010, s. 127.

⁵² srov. Vavřínová, V., 2010, s. 308.

2.2.6 31. prosinec a 1. leden

Poslední den kalendářního roku je určen bujarým oslavám, kterými lidé vítají nadcházející nový rok. Poslední den roku je zasvěcen památce sv. Silvestra. Sv. Silvestr byl biskupem, který se narodil v Římě ve 3. století. Křesťanství přijal před pronásledováním křesťanů, které vypuklo ke konci 3. století. Roku 314 byl zvolen římským biskupem. Sv. Silvestr nechal během svého života postavit Prinscilině katakomby, v nichž je pohřbena řada křesťanských mučedníků. Po své smrti roku 335 by v této hrobce sv. Silvestr pohřben. Sv. Silvestr je jedním z prvních uctívaných světců.⁵³

Poslední den roku se v České republice nazývá *Silvestr*, ve Velké Británii *New Year`s Eve*, a v Rusku se často používá nepřesné označení *Новый год*. Nadcházející rok se vítá se sklenkou sektu nebo šampaňského. Vítání nového roku v České republice, Rusku i Velké Británii probíhá buď v rodinném kruhu, nebo kruhu přátel. Bujaré ohňostroje jsou organizovány v každém větším městě po celém světě. Celé Rusko vítá Nový rok u *ёлки*, kde si předávají dary. Novému roku je přikládána větší důležitost z pohledu Rusů bez náboženského vyznání.

2.2.7 6. leden

Od 4. století se tento den označuje v liturgických knihách jako svátek *Zjevení Páně*, latinsky *Epiphaneia Domini*. Sv. Zjevení Páně je připomínkou Ježíšových křtin a také zjevením jeho božství. Teprve později byl tento den spojován obchůzkami tří králů a tento zvyk se dá považovat za lidový. V evangeliu sv. Matouše se neuvádí jména ani počet mudrců, je zde pouze uveden fakt, že se mu mudrci přišli poklonit a obdarovali ho zlatem, kadidlem a myrhou. Ve středověku došlo k záměně mudrců za tři krále v souvislosti s rozšířením úcty v ně, poté co družina římského krále roku 1194 přinesla do kostela sv. Eusrogia ostatky považované za ostatky sv. Tří králů. Petr Comestor byl první, kdo uvedl jména Tří králů. Každoročně se píše zkratka jmen Kašpar, Melichar a Baltazar na dveře domů. Někteří badatelé však uvádějí, že se nejedná o zkratku jmen tří králů, ale pouze o

⁵³ srov. Vondruška, V., 2005, s. 86.

požehnání „*Christis mansionem benedicat*“, v překladu Kristu ať požehná příbytek. Svátkem Tří králů končí vánoční svátky a obvykle se odstrojuje vánoční stromeček.⁵⁴

Svátek Tří králů v České republice a ve Velké Británii připadá na 6. leden. Ruská federace, která používá juliánský kalendář, si připomíná tento svátek o 13 dní později, a to tedy 19. ledna. V České republice a ve Velké Británii je 6. leden považován za oficiální den, kterým končí vánoční svátky. Pravoslavné Rusko za konec Vánoc považuje 19. leden.⁵⁵

Pro pravoslavné Rusko 6. ledna začínají Vánoce. Rusové 6. leden nazývají *Сочельник*. Tento název je odvozen od slova *Со́чиво*, což je slavnostní obřadní pokrm, který se skládá z vařených zrn pšenice nebo rýže. V současné ruštině slovo *Сочельник* není frekventované a je nahrazováno synonymním výrazem *канун Рождества*. V tento den není dovoleno přijímat potravu prakticky do večera, avšak málokdo tuto tradici v dnešním Rusku dodržuje. V tento večer se konají bohoslužby téměř ve všech chrámech a kostelech, při nichž věřící zpívají žalmy a také vánoční písně.⁵⁶

2.2.8 Vánoční symboly a tradice

- **Vánoční dárci**

Neodmyslitelnou součástí Vánoc se stali dárci, kteří odměňují děti i dospělé. Děti v České republice navštěvuje *Ježíšek*, v Rusku děd Mráz společně se Sněhurkou a ve Velké Británii dobrosrdečným dárcem je *Father Christmas*, v současné době však nahrazovaný komerčním *Santou Clausem*.

Podobizna českého vánočního darce, Ježíška, nebývá vyobrazena tak zřetelně jako v ostatních zemích Evropy. Podoba Ježíška zůstává utajena v mysli dětí, které ho vyobrazují po svém. Božena Němcová Ježíška detailně popsala ve své knížce *Babička* jako Jezulátko, které má kolem sebe strážné anděly, jež posílají dárky dětem. Výraz *Ježíšek* se používá i pro označení vánočního daru.⁵⁷

⁵⁴ srov. Vondruška, V., 2005, s. 45.

⁵⁵ srov. Vondruška, V., 2005, s. 45.

⁵⁶ srov. Levkina, T., 2010, s. 12.

⁵⁷ srov. Večerková, E., 2010, s. 257.

Kult Mrazíka v Rusku přetrval z dávných dob. V ruské lidové tradici je mráz přírodní živel, kterého je nutné pozvat na večeri, aby lidem škodil co nejméně. V 19. století se začíná objevovat jeho milosrdný dvojník, kterému se říká Děda Mráz, na cestách ho doprovází Sněhurka. Personifikace Dědy Mráze se rozvinula v dětské literatuře.⁵⁸ Ruský Děda Mráz je vousatý stařík, který je oděn do modrého, červeného nebo šedivého huňatého kožichu. V ruce drží omrzlou dřevěnou berli. Při svých dalekých obchůzkách používá trojspřeží koní, kteří ho dovezou až z daleké Čukotky, společně se Sněhurkou přijíždí do ruských měst a vesnic, aby přerozdělil dětem vysněné dárky. Mrazík začal být spojován s Vánoci až v 18. století. V té době byl Petr I. okouzlen evropským duchem Vánoc, a když spatřil holandskou verzi Ježíška, zvanou *Sinter Klaas*, netrvalo dlouho a v tehdejší Rusi se objevil Děd Mráz.⁵⁹

Anglická podoba Ježíška má kořeny v 17. století. V Británii tohoto dárce nazývají *Father Christmas*. Poprvé začal být zobrazován ve figuře vousatého staříka v dlouhém plášti, a to jako reakce na odpor puritánů. Na obrázcích z 19. století je zobrazen buď v modrém, nebo zeleném plášti. V současnosti je anglický *Father Christmas* často nahrazován americkým *Santou Clausem*, takže tyto dvě osoby splývají. Tradiční evropské dárce čelí jeho konkurenci, protože se jeho okruh působení značně rozšiřuje. Jeho personifikace se stala ikonou masové komerce.⁶⁰

- **Vánoční stromeček**

Vánoční stromeček se stal neodmyslitelným vánočním symbolem v každé zemi, bez něj by Vánoce nebyly těmi pravými. Vánoční stromek v sobě nese symboliku rajského stromu života. Vánoční stromky zpravidla zdobí jablka, jež mají připomínat zakázané ovoce, které ochutnal Adam s Evou. Zelené větve jehličnanu mají symbolizovat věčný život.⁶¹ Hlavním důvodem, proč se v domácnostech objevují jehličnany, a ne jabloně, je fakt, že ve většině zemí je jednodušší a praktičtější vyzdobit domácnost smrkem nebo jedlí. Navíc jehličnany mají na rozdíl od jabloní jedinečný tvar, špička jehličnanů totiž ukazuje na nebe, což je podle

⁵⁸ srov. Večerková, E., 2010, s. 303.

⁵⁹ srov. Dušečkina, E., 2003, s. 102 – 115.

⁶⁰ srov. Večerková E., 2010, 297 – 298.

⁶¹ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 48.

křesťanů místo, kde sídlí Bůh. Existují však i teorie, že křesťané převzali tradici vánočního stromku od pohanů. Symbolika však zůstává stejná a tou je věčný život.⁶²

Vánoční stromečky v České republice nemají dlouhou tradici. Tato tradice se rozšířila z dnešního Německa. První se v Čechách objevily teprve v polovině 19. století, a to pouze v bohatých měšťanských rodinách. První stromeček u nás nastrojil Jan Karel Liebich, ředitel Stavovského divadla. Pražské noviny začaly psát o strojení stromku, jako o běžném zvyku, v roce 1843. Domácnosti v Čechách zdobí jakýkoliv jehličnan, nejčastěji ozdobený barevnými skleněnými ozdobami a řetězy.

Vánočnímu stromku v Rusku se říká „ёлка“. V překladu toto slovo znamená jedle, nicméně výraz se používá pro jakýkoliv vánoční strom. V dřívějších dobách nebylo zvykem mít v Rusku během Vánoc jolku. Tento zvyk, tak jako do Čech, přišel do Rusi od německých přistěhovalců. Za vlády Petra I. měli vánoční stromek během zimního období pouze cizinci žijící na Rusi. Vzhledem k tomu, že byl Petr I. velmi nadchnut západní Evropou a podporoval vliv západní kultury i zvyků, se začas jolka objevila v ruských domácnostech. Roku 1699 nařídil, aby všichni občané začali slavit Nový rok 1. ledna, tak jako v Evropě. Ale po jeho smrti tradice zdobení ruských vánočních stromků načas vymizela. Tradici opět obnovila carevna Kateřina II. První vánoční stromeček v Petrohradě ozdobili Němci, kteří ho zdobili jablky, svíčkami a sladkostmi. Tento zvyk se natolik zalíbil domácím občanům, že se vánoční stromky zase vrátily do ruských domů. Z tehdejšího hlavního města se tradice rychle rozšířila po celém Rusku. Většina Rusů se schází u vánočního stromečku až 31. prosince a čekání na nacházející nový rok si zpříjemňují rozdáváním darů. Pravoslavní věřící si rozdávají dary u stromku v podvečer 6. ledna.⁶³

Tradici vánočních stromků ve Velké Británii, tak jako v ostatních zemích Evropy, rozšířili němečtí emigranti. V Londýně se první vánoční stromek objevil roku 1840. Za panování královny Viktorie získal v Anglii stromeček zvláštní popularitu, přispěl k tomu obrázek královské rodiny u vánočního stromu. V dobovém tisku se bylo možné dočíst, jak ho správně ozdobit. První elektricky osvětlený strom vyšel z dílny T. A. Edisona v roce 1882. Na britských ostrovech se používá zeleň

⁶² srov. Procházková, D., 2013, online.

⁶³ srov. Mařas, T., 2013, online.

jiného druhu. Zvyk věšet cesmínu a jmelí nad dveře se rozšířil z Irska do ostatních zemí. Tyto rostliny měly ochraňovat před zlými duchy, nemocemi i před bleskem. Jmelí bylo na britských ostrovech vnímáno jako posvátná rostlina. Polibek pod jmelím byl vnímán jako důkaz pravé lásky, a tak se rychle rozšířil do ostatních evropských zemí.⁶⁴ K vánočnímu stromečku ve Velké Británii, se váže pohádková legenda o dobráckém, štědrém vládcí Vánoc. Ten podle ní přebývá v dálné jeskyni, kterou hlídá třiašedesát trpaslíků. Ti během Vánoc vybíhají do lesů kácet vánoční stromky, které pak nemůžou chybět v žádné rodině.⁶⁵ Nejznámější vánoční stromek se rozsvěcuje na Trafalgarském náměstí. Dominantu vánoční atmosféry podtrhují ještě dvě jedle, jedna z nich zdobí schody vchodu katedrály sv. Pavla a ta druhá je umístěna přímo ve chrámu. Dary, které v noci nadělí pod stromeček *Father Christmas*, si britské rodiny rozbalují ráno 25. prosince.⁶⁶

- **Vánoční tradice**

V České republice je v dnešní době mnoho tradic opomíjeno. Rozkrajování jablek je jednou z nich. Říká se, že ten, kdo rozkrojí jablko u štědrovečerní slavnostní večeře, a zobrazí se mu hvězda, měl by být v následujícím roce zdravý. Lítí olova patří mezi netradiční vánoční zvyklost. Drobné kusy olova je nutné roztavit v nádobě nad plamenem svíčky, a poté vylít do nádoby se studenou vodou. Odlišné tvary olova mají symbolizovat např., spokojený život, cestování, svatbu, zklamání, dědictví nebo i špatnou finanční situaci. Neprovdané dívky dříve házely střevícem. Pokud špička střevíce směřovala ven z domu, znamenalo to, že se dívka v následujícím roce provdá. Pouštění lodiček vyrobených z ořechových skořápek má také svůj specifický význam. Ten, kdo pouští lodičku, se může zeptat na jakoukoliv otázku, která ho zajímá a lodička mu „napoví“, co se bude dít v následujícím roce.⁶⁷ Tyto tradice se ve většině domácností v České republice v současnosti nedodržují. Britové ani Rusové nepraktikují lítí olova, nerozkrajují jablka během vánočních oslav, neházejí střevícem a ani nepouštějí lodičky. Tyto tradice jsou unikátní pro Českou republiku.

⁶⁴ srov. Večerková, E., 2010, s. 257-259.

⁶⁵ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 222.

⁶⁶ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 222.

⁶⁷ srov. Mlčoch, Z., 2012, online.

Pantomima je dominantní vánoční hrou, jež se praktikuje v anglických domácnostech, hraje se především 26. prosince. V Rusku ani v České pantomima není vánoční hrou.

Čekání na zlaté prasátko je vánoční tradicí v České republice. Rusko ani Velká Británie tuto tradici nemají. Zlaté prasátko se zjeví tomu, kdo dodržel celodenní půst o Štědrém dni. Prase v předkřesťanských symbolizovalo slunce, avšak jeho přesná interpretace zůstává tajemstvím.⁶⁸

Během vánočních svátků je zvyklostí navštěvovat kostely. V kostelích a chrámech se konají bohoslužby, jež připomínají Ježíšovo narození. Během Vánoc je návštěvnost kostelů vyšší v České republice, Rusku i Velké Británii.

Období od 7. do 18. ledna se nazývá v ruské kultuře *святки*. V tyto dny probíhají v Rusku stále oslavy Vánoc. V tomto období Rusové navštěvují své příbuzné, taktéž chodí do divadel. Oproti tomu v České republice i ve Velké Británii jsou Vánoce dávno u konce.⁶⁹

• Vánoční pokrmy

V průběhu staletí se různily názory na složení a množství vánočních pokrmů v křesťanském světě. Někteří křesťané zdůrazňovali nutnost se postit a v době vánočních oslav jíst pouze střídma a postní jídla, jiní se zas přikláněli k štědrosti Štědrého dne. V současnosti je vánoční kuchyně ve světě bohatá a na stolech nechybí různorodé pokrmy.⁷⁰ Podle křesťanské tradice by měl být 24. prosinec dnem, kdy se věřící postí. Tato tradice se dnes pomalu vytrácí. Gastronomickým vrcholem dne je slavnostní štědrovečerní večeře. Důležitost této večeře je vyjádřena pestrostí vánočních pokrmů, kterým se často připisuje i symbolický význam.

Typickým českým štědrovečerním pokrmem je vánoční kapr. Češi věří, že pokud si schovají šupinu z kapra do peněženky, budou mít peníze po následující rok. Dále na slavnostním stole nechybí bramborový salát a rybí polévka. Skladba jídelníčku dalších slavnostních dnů, tedy 25. a 26. prosince již není tak striktní. Na stolech se servíruje často pečené maso. Pečení cukroví patří mezi vánoční tradice,

⁶⁸ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 160.

⁶⁹ srov. Levkina, T., 2010, s. 15.

⁷⁰ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 249.

s kterými se začíná již v období adventu. Mezi nejoblíbenější cukroví patří čokoládová vosí hnízda, vanilkové rohlíčky, linecké cukroví a také perníčky. Vánočka se také těší velké oblibě, ta patří mezi nejstarší české obřadní pečivo.⁷¹ Ve středověku byla vánočka oblíbeným pokrmem šlechty. Vánočky dříve patřily mezi nejoblíbenější vánoční dary.⁷²

Ruské vánoční stoly jsou obohaceny hojnými pokrmy. Pohostinnost je pro Rusy na prvním místě. Na stolech se často servíruje pečené sele, jeseter nebo kachna s jablky. Ruská vánoční kuchyně je rozmanitá. Podle tradice by se o Sočelniku neměla podávat jídla z masa, výjimku tvoří ryba. Pokrm zvaný *Sočivo* je postní jídlo z vařené pšenice, někdy se vaří i z čočky a smíchává se semínky máku, mandlí a ořechů. Velmi oblíbeným pokrmem jsou *vareniky*, což jsou plněné taštičky, často připravené z kynutého těsta. Náplní mohou být houby, rozinky či švestky. Na stole by neměla chybět takzvaná *kuťja*, což je kaše uvařená s medem, ořechy a mákem. Nápoj ze sušeného ovoce, který je oslazený medem, se nazývá *vzvar*. *Kuťja* a *vzvar* jsou tradiční sváteční pokrmy, které mají symbolizovat narození a smrt, protože byly podávány při pohřbu a narození dítěte. Dezert často tvoří medový perník.⁷³

Oproti tomu v Británii nejoblíbenějším vánočním chodem kdysi býval *roastbeef*, což je hovězí maso. Krocán s nádivkou zaujímá dnes hlavní místo na svátečním stole v Anglii. V Irsku, Walesu a Skotsku si svůj tradiční význam uchovala pečená husa nebo hovězí kýta.⁷⁴ *Christmas pudding* je tradiční vánoční dezert britské kuchyně, který připravují po řadu generací anglické rodiny. S přípravou tohoto zvláštního moučnicku je nutné začít již v době adventu. Základem je mouka, chlebová strouhanka, ovoce, mandle, rozinky, cukr, koření a alkohol. Těsto se nechává odstát několik týdnů a peče se až těsně před servírováním. *Christmas pudding* je vzhledově tmavý moučnick, protože se při jeho přípravě používá tmavý cukr a doslazuje se tmavým sirupem. Tento dezert se podává teplý, kropí se lehce brandy, aby získal jedinečnou nasládlou chuť. Stříbrná mince, která se vkládá do těsta, má přinést nálezci štěstí v následujícím roce.⁷⁵

⁷¹ srov. Kuncová, R., 2010, online.

⁷² srov. Vavřínová, V., 2000, s. 156.

⁷³ srov. Růžičková, E., 2009, online.

⁷⁴ srov. Večerková, E., 2010, s. 224.

⁷⁵ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 112 – 115.

Vánoční pokrmy se v České republice, Rusku a Británii značně liší. Na českém štědrovečerním stole nechybí kapr a bramborový salát. Ruská vánoční kuchyně je zas typická pro *sočivo* a *vareniky*. Britové upřednostňují masité pokrmy, a to krocana nebo hovězí steaky. *Christmas pudding* se nejoblíbenějším sladkým pokrmem.

- **Dárky**

Teprve až v 19. století se staly dárky nedílnou součástí Vánoc. Dříve dostávalo pouze služebnictvo bohatých rodin dary v podobě ošacení, jídla nebo malých finančních částek. V Bibli není jasně uvedená interpretace darů, avšak ve Starém zákoně je dar označení pro výměnný obchod, jelikož se očekávalo, že obdarovaný se odmění dárci. V Novém zákoně je popsán dobrosrdečný skutek tří mudrců, kteří se přišli poklonit Ježíškovi. Mudrci přinesli darem Ježíškovi zlato, kadidlo a myrhu. Jejich čin tak mohl inspirovat ostatní, aby si o Vánocích dávali dary.⁷⁶

V České republice, Rusku i ve Velké Británii se staly dary neodmyslitelnou součástí Vánoc. Dary se rozdávají v těchto zemích v rozdílných datech. V České republice se dárky rozbalují 24. prosince v podvečer, ve Velké Británii 25. prosince ráno a v Rusku zpravidla 31. prosince, výjimečně 7. ledna. Interpretace darů ve všech zemích je stejná, a tou je vzpomínka na své blízké.

2.3 Velikonoce

Tato podkapitola vysvětluje náboženskou podstatu Velikonoc. Zabývá se výpočtem Velikonoc a fundamentální charakteristikou pašijového týdne, jenž v sobě nese mnoho zajímavé symboliky. Dále jsou v této kapitole rozebrány velikonoční symboly.

Historie Velikonoc sahá do pohanských dob, kdy lidé uctívali více bohů. Jedná se o svátky jara, znovuzrození, spásy a vítězství života nad smrtí. Velikonoce jsou pro křesťany svátky duševní obnovy života. Pro nevěřící jsou to svátky jara. Velikonoce jsou nejdůležitější křesťanský svátek. V komplexním smyslu jsou

⁷⁶ srov. Vavřínová, V., 2000, s. 57.

slaveny jako „svátek radosti vítězství života nad smrtí“. Jádrem všech liturgických svátků tvoří tajemství Kristovy smrti a jeho zázračné zmrtvýchvstání. Od 2. století jsou v křesťanských pramenech výslovně uváděny Velikonoce. Roku 389 římský císař Valentinian II. začlenil Velikonoce do seznamu oficiálních římských svátečních dnů. Podle dochovaných zpráv byl Ježíš z Nazaretu ukřižován v pátek přímo v den svátku Pesach, což je židovský svátek, nesprávně označován jako židovské Velikonoce, jenž připomíná vyjití Izraele z otroctví. Tento svátek se časově shodoval s Kristovým ukřižováním, které dalo tomuto svátku nový obsah.⁷⁷

Ve 2. století došlo mezi východními a západními církvemi ke sporu o termín slavení Velikonoc. Východokřesťanské obce chtěly slavit svátek ve shodnou dobu, jako byl slaven svátek Pesach. Západní křesťané a Řím slavili Velikonoce po prvním jarním úplňku. Nakonec Konstantin I. Veliký roku 325 usnesl, že se Velikonoce budou slavit bez návaznosti na židovské zvyky, proto se začal slavit svátek po prvním jarním úplňku. Tímto rozhodnutím koncil oddělil křesťanské Velikonoce od židovského svátku Pesach. Od 4. století je pro velikonoční svátky typický půst. Původně velikonočním oslavám byl věnován pouze jeden jediný den, ten byl však rozšířen ve 4. století o další dva dny – pátek, den Ježíšovy smrti, a sobotu, den jeho odpočinku v hrobě. Tyto dny s velikonoční nedělí tvoří velikonoční třídní.⁷⁸

Slovo Velikonoce, latinsky *Pascha*, je odvozeno z hebrejského slova *Pesach*, což znamená minout. Východokřesťanské církve toto označení používají dodnes. Původ slova *Easter/Ostern* není zřejmý, protože se k němu váže vícero vkladů. Pravděpodobně bylo odvozeno od německého slova *Ostern* znamenající zmrtvýchvstání.⁷⁹

2.3.1 Výpočet Velikonoc

Ježíš Kristus byl podle evangelií umučen k smrti v pátek, a jeho zázračné zmrtvýchvstání se odehrálo v neděli. K těmto událostem došlo současně v době, kdy se slavil židovský svátek Pesach. Velikonoce jsou pohyblivým svátkem, což znamená, že se každý rok slaví v jinou dobu. V minulosti se objevily pokusy stanovit

⁷⁷ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 23 -24.

⁷⁸ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 25.

⁷⁹ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 27-31.

tento svátek na pevné datum. Ke stanovení pevného data Velikonoc je třeba souhlas všech křesťanských církví, a ty se zatím neshodly. Při výpočtu Velikonoc platí základní pravidla, ty stanovil roku 325 První nikajský koncil. Velikonoce připadají na neděli po prvním jarním úplňku, pokud však na neděli připadne úplněk, slaví se až následující neděli. Podle těchto pravidel tak velikonoční pondělí může být v době od 23. března až do 26. dubna.⁸⁰

Výpočet Velikonoc zůstává stejný pro Českou republiku a Velkou Británii. Rusko slaví Velikonoce o jiném datu, jelikož pravoslavná církev nepřijala gregoriánskou reformu kalendáře, jsou tak ruské pravoslavné Velikonoce zpožděny zpravidla oproti evropským zpravidla o týden, avšak může dojít i ke shodě. Nepravidelné datum oslavy Velikonoc je způsobeno nejen odlišnými kalendáři, ale i přírodními cykly (rovnodenností a 1. jarním úplňkem). Taktéž pravoslavné Velikonoce nesmí předcházet židovskému svátku *Pesach*. „*Pokud mezi západními a východními církvemi nedojde ke shodě při stanovení dat prvního jarního úplňku, mohou se ve velikonoční oslavy pro stoupence východního křesťanství posunout až o pět neděl.*“⁸¹ V roce 2016 budou Velikonoce v Rusku zpožděny oproti evropským o téměř pět týdnů.

2.3.2 Svatý týden

Pašijový týden je posledním týdnem života Ježíše Krista. Nazývá se taktéž „Tichým“ neboť se věřící hrouží ke smutku a umlkají tak zvony. Pro věřící je to nejdůležitější období liturgického roku, kdy si připomínají Kristovo ukřižování a vzkříšení. Začíná Květnou nedělí a končí Božím hodem Velikonočním, který připadá na následující neděli. Svůj název pašijový týden získal od slova pašije, latinsky *passio*, v překladu utrpení. Pašije jsou biblické příběhy zachycující utrpení Ježíše Krista.⁸² Pašijový týden se v Rusku nazývá *Страстная седмица*.⁸³ Velká Británie

⁸⁰ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 27-31.

⁸¹ Vavřínová, V., 2006, s. 313 - 314.

⁸² srov. Menclová, A., 2013, online.

⁸³ srov. Vavřínová, V., 2013, s. 314.

zná tento týden pod názvem *Holy week*.⁸⁴ V tomto týdnu by věřící měli dodržovat nejsilnější půst. Dny pašijového týdne se rozdělují následovně:

- **Květná neděle**

Ta má být připomínkou triumfálního vjezdu Ježíše Krista do Jeruzaléma. Rusko tento den zná jako *Вербное* či *Пальмовое воскресенье*.⁸⁵ Britové tento den nazývají *Palm Sunday*.⁸⁶

- **Modré pondělí**

Tento den je spojován s pohanskými zvyky a má být určen jarnímu úklidu. Rusko zná tento den pod názvem *Большой понедельник*.⁸⁷ Britové znají tento den jako *Holy Monday*.⁸⁸

- **Šedivé úterý**

Šedivé úterý je dnem, kdy by se měly vymést pavučiny ze všech koutů a taktéž se jedná o den spojovaný s pohanskými zvyky. Rusové tento den nazývají *Большой Вторник*⁸⁹ a Britové *Holy Tuesday*.⁹⁰

- **Škaredá středa**

Pro křesťany je středa prvním důležitým dnem pašijového týdne, nazývá se taktéž nazývaná sazometná. Tento název křesťané používají od 10. století. V dřívějších dobách popeleční středou začalo období pokání. V tento den se údajně Jidáš mračil na Ježíše, a proto by se lidé v tento den podle lidové pověry neměli jeden na druhého mračit. V Rusku se tento den nazývá *Большая Среда*,⁹¹ v Británii *Spy Wednesday*.⁹²

⁸⁴ srov. Fairchild, M., 2013, online.

⁸⁵ srov. Bigmir, I., 2015, online.

⁸⁶ srov. Fairchild, M., 2013, online.

⁸⁷ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 314.

⁸⁸ srov. Fairchild, M., 2013, online.

⁸⁹ srov. Archimandrit, K., 2014, online.

⁹⁰ srov., Fairchild, M. 2013, online.

⁹¹ srov. Archimandrit, K., 2014, online.

⁹² srov. Fairchild, M., 2013, online.

- **Zelený čtvrtek**

Zelený čtvrtek připomíná poslední Ježíšovu večeři se všemi apoštoly a jeho zajetí při modlení v Getsemanské zahradě. O zeleném čtvrtku zradil Jidáš Ježíše pro třicet stříbrných. Tento den se v Rusku nazývá *Белый четверг*.⁹³ Ve Velké Británii nese název *Maundy Thursday*.⁹⁴

- **Velký pátek**

O Velkém pátku si křesťané připomínají Ježíšovo ukřižování. Podle evangelií zemřel ve tři hodiny odpoledne. Tento den je často spojován s magií, otevírají se skály s poklady či horská voda se může změnit na víno. V Rusku se tento den nazývá *Большая пятница*⁹⁵ a Britové tento den nazývají *Good Friday*.⁹⁶ V tento den v Británii začíná velikonoční volno.⁹⁷

- **Bílá sobota**

Bílá sobota má být připomínkou smutku u Ježíšova hrobu. V Rusku tomuto dni říkají *Большая суббота*.⁹⁸ Britové tento den nazývají *Holy Saturday*.⁹⁹

- **Boží hod Velikonoční**

V noci ze soboty na neděle vstal Ježíš z mrtvých. Tento den je pro křesťany nejdůležitější, oslavují totiž vítězství života nad smrtí.¹⁰⁰ V České republice je tento den společně s Velikonočním pondělím nejdůležitějším dnem Velikonoc. V Rusku a Velké Británii je Boží hod Velikonoční nejdůležitější den. O Božím hodu Velikonočním se konají křesťanské bohoslužby, svěcí se velikonoční pokrmy a v domech se hoduje. V Rusku se v tento den zdraví pozdravem „*Christos voskres, voistinu voskres*“, v překladu Kristus vstal z mrtvých, opravdu vstal z mrtvých. Věřící o tomto dni navštěvují kostely.¹⁰¹

⁹³ srov. Archimandrit, K., 2014, online

⁹⁴ srov. Fairchild, M., 2013, online.

⁹⁵ srov. Archimandrit, K., 2014, online

⁹⁶ srov. Fairchild, M., 2013, online.

⁹⁷ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 337.

⁹⁸ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 314.

⁹⁹ srov. Fairchild, M., 2013, online.

¹⁰⁰ srov. Ševčíková, Š., 2015, online.

¹⁰¹ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 313.

- **Velikonoční pondělí**

Velikonoční pondělí je den, ke kterému se neváže žádná křesťanská oslava. Pro tento den je v České republice typická pomlázka, kdy chlapci navštěvují děvčata, která vyšlehají, aby „neuschly“ a za odměnu dostávají *kraslice*. Rusko ani Velká Británie tradici pomlázky nemají.¹⁰² Ve Velké Británii je velikonoční pondělí státním svátkem, pouze ve Skotsku je tento den obyčejným pracovním dnem. V tento den se v Británii koná hon na vajíčka, která schovává pro děti *Easter Bunny*.¹⁰³ Ve Velké Británii se po dlouhých zimních měsících zpřístupňují zahrady a kulturní památky. Pouštění draků patří mezi typické velikonoční tradice. V Rusku je tento den obyčejným pracovním dnem.

2.3.3 Velikonoční symboly a tradice

- **Velikonoční zajíc**

Oblíbeným velikonočním atributem bývá velikonoční zajíc, který patří k novodobým velikonočním symbolům. Tento symbol zaujímá místo v mnoha mytologiích. Zajíc je vnímán jako symbol plodnosti a reprodukce. V předkřesťanských dobách byl spojován s Měsícem a se Zemí, jelikož se jedná o zvíře, které žije v noci a ukrývá se v podzemí. Když se zajíc cítí v ohrožení, přitiskne se pevně k zemi, a budí dojem, že má otevřené oči, nemá totiž oční víčka. Věčně bdící zajíc tak začal být ztotožňován s Velikonocemi. Velikonoční zajíc symbolizuje obraz vzkříšeného Ježíše Krista, který překonal smrt. První písemný dokument, který zaznamenává obdarování dětí velikonočními vajíčky zajíčkem, pochází z 2. poloviny 17. století. Tento obyčej popsal Georg Franc von Franckenau, profesor na univerzitě v Heidelbergu v Německu. Germáni však pravděpodobně tuto tradici převzali od Keltů. V 19. století se tradice rozšířila do Evropy i zámoří.¹⁰⁴

Podle některých názorů tradice velikonočního zajíčka do českých zemí pronikla díky povídce s názvem *Kraslice* Krištofa Šmida. V České republice se

¹⁰² srov. Kuncová, R., 2011, online.

¹⁰³ srov. Vavřínová, V., 2006. s. 337.

¹⁰⁴ srov. Vavřínová, V., 2006. s. 260.

tradice velikonočního zajíce jako dárce dodržuje spíše na vesnicích. Ve Velké Británii se zajíci říká *Easter Bunny*.¹⁰⁵ Rusko tuto tradici nezná.

- **Velikonoční pomlázka**

V České republice je prastarou tradicí hodování a pomlázka. Tento zvyk nepatří mezi křesťanské zvyklosti, jedná se o tradici z pohanských dob. Podle etymologů je slovo pomlázka odvozené od slova „pomlazení“. V pohanských dobách se šlehání připisoval omlazující magický účinek. První písemná zmínka o zvyku pomlázky pochází ze 14. století od pražského reformního kazatele Konráda Waldhausera.¹⁰⁶

Velikonoční pomlázka je tradičním symbolem Velikonoc pouze v České republice, dále ve světě je pomlázka známá na Slovensku. Rusko, ani Velká Británii tento velikonoční symbol nemají. V České republice se tento zvyk dodržuje o velikonočním pondělí, a to zejména na malých městech a vesnicích.

- **Velikonoční vejce**

Symbolika velikonočního vejce pochází z předkřesťanských dob. Vejce je symbolem života a znovuzrození. Vejce často křesťané přirovnávají k uzavřenému hrobu, z kterého vstal Ježíš Kristus.¹⁰⁷

V České republice se vyfouknutým a namalovaným vejcím říká *kraslice*, ty si chlupci vyslouží vyšleháním dívek pomlázkou. Ve Velké Británii se velikonočním vajíčkům, říká *Easter eggs*. S nimi je spjata tradice zvaná *egg rolling*.¹⁰⁸ Při této tradici si děti kutálejí uvařená vajíčka na travnatých kopcích, vyhrává ten, komu vejce vydrží nejdéle. V Rusku se této hře říká *Катание яиц*.¹⁰⁹ Česká republika tuto tradici nezná.

Rozbíjení vajec je jednou z velikonočních tradic v Rusku. Tato hra spočívá v tom, že každý hráč má v ruce jedno vejce, těmito vejci se o sebe lehce tluče, ten komu vydrží vejce nerozbité, se stává vítězem. Česká republika ani Velká Británie tuto tradici nemá.

¹⁰⁵ srov. Vavřínová, V., 2006. s. 337.

¹⁰⁶ srov. Hávová, N., 2013, online.

¹⁰⁷ srov. Vavřínová, V., 2006. 253.

¹⁰⁸ srov. Vít, M., 2016, online.

¹⁰⁹ srov. Butuzova, N. 2016, online.

- **Easter Bonnets**

Easter Bonnets jsou neodmyslitelnou součástí britských Velikonoc. Jedná se o velikonoční kloboučky, které vyrábějí děti zejména ve školkách a školách. Tyto kloboučky se zhotovují z papíru, poté se zdobí podle nápaditosti. Školy v Británii pořádají besídky, kde se konají soutěže o nejhezčí velikonoční klobouk. Česká republika ani Rusko tuto velikonoční tradici nemají.¹¹⁰

- **Velikonoční pokrmy**

K nejstarším českým velikonočním pokrmům patří pečený beránek společně s mazancem. Velikonoční mazanec je slavnostní koláč upečený z kynutého těsta. Mazanec má bochníkovitý tvar a nahoře je naříznutý do znamení kříže. Tradiční velikonoční *jidáš* je taktéž oblíbeným velikonočním pokrmem, jenž má tvar různých spletců a spirál symbolizující provaz, na kterém se Jidáš oběsil.¹¹¹

Oproti tomu ruský velikonoční stůl si nelze představit bez tradičního pokrmu *kulič*. *Kulič* je obdoba českého mazance, jenž se mu však nepodobá. Na povrchu je politý bílou polevou a zdobením. Tvarohová *pascha*, která má pyramidovitý tvar, taktéž nechybí na ruském slavnostním stole. Je připravena z tvarohu, rozinek a sypaní. Rusové světlí *kuliče* svěcenou vodou, kvůli tomuto rituálu se stojí dlouhé fronty před pravoslavnými chrámy.¹¹²

Britové zase pečou *hot cross buns*, které jsou obdobou českého mazance, tvarem spíš připomínají koblihy, na kterých polevou vylitý kříž. Servírují se na Velký pátek. *Simnel cake* je koláč, který se podává k čaji. Tento ovocný koláč je ozdobený jedenácti marcipánovými kuličkami, jež mají připomínat jedenáct apoštolů, kteří stáli po boku Ježíše. Po staletí se neodmyslitelnou součástí Velikonoc v západních i křesťanských zemích staly vejce. Tento velikonoční symbol do křesťanství pronikl z pohanských dob. Běžnou součástí velikonočních oslav se však staly až ve 13. století. Velikonoční vejce jsou součástí mnoha jarních her, jak v Rusku, tak v České republice a Velké Británii.¹¹³

¹¹⁰ srov. Vavřínová, V., 2006, s. 338.

¹¹¹ srov. Jenerálová, I., 2010, online.

¹¹² srov. Makarenkov, S., 2011, s. 100 – 130.

¹¹³ srov. Vít, M., 2016, online.

3 Analýza slovní zásoby

V této kapitole je provedena srovnávací analýza slovní zásoby, týkající se tematického okruhu svátky. Slovní zásoba byla vybrána na základě excerptce z následujících online slovníků: Slovník spisovného jazyka českého,¹¹⁴ Oxford dictionary,¹¹⁵ Толковый словарь русского языка¹¹⁶ a Большой энциклопедический словарь.¹¹⁷ Praktická část je rozdělena do tří tematických okruhů. První okruh analyzuje hesla tematického okruhu víra a tradice, druhý okruh analyzuje slovní zásobu týkající se Vánoc a třetí okruh analyzuje slovní zásobu týkající se Velikonoc v České republice, Ruské federaci a Velké Británii. Výčet slov byl vybrán na základě důležitosti/frekvence užití a s ohledem na možnosti použití při výuce ruštiny a angličtiny v českém školním prostředí. Lexikon čítá 34 hesel v českém jazyce, která jsou následně přeložena do ruského a anglického jazyka. Pro snazší orientaci byly zvoleny tabulky, vždy s explanací hesla v daném jazyce, tam kde jedná o lingvoreálie byly použity slovníky země původu hesla a následně přeloženy. Jednotlivá hesla jsou uvedena v samostatných trojjazyčných tabulkách a jsou popřípadě doplněna příbuznými hesly či slovními spojeními, která jsou využitelná při výuce ruského a anglického jazyka na základní či střední škole. Vyjma překladu a výkladu hesel, bylo využito i ilustrací z následujících webových stránek: www.thecolor.com, www.crayola.com. Ilustrace by měly sloužit k lepšímu pochopení pojmu žáky.

V praktické části práce byla použita srovnávací analýza jednotlivých hesel. Pokud se daný termín vyskytuje ve všech třech jazycích, je označen za ekvivalentní. Pokud se hesla neshodovala v daných jazycích, v poslední řádce tabulky jsou uvedeny odlišnosti. Slova či slovní spojení, která v některém z jazyků jako termíny neexistují, jsou označena*, do dalších jazyků byla pouze transliterována nebo doslovně přeložena. U některých slovních spojení je uváděna pouze obecnější definice termínu, jelikož tato hesla neexistují v cizím jazyce jako frazémy. Jednotlivá hesla jsou uvedena v trojjazyčném překladu, a to v češtině, ruštině a angličtině a

¹¹⁴Slovník spisovného jazyka českého, online vydání, 2011.

¹¹⁵Oxford dictionary, online vydání, 2016.

¹¹⁶Толковый словарь русского языка, online vydání, 2016.

¹¹⁷Большой энциклопедический словарь, online vydání, 2016.

zároveň jsou objasněna tak, jak je uvádějí definice výše zmiňovaných slovníků. Hesla v tabulkách jsou řazena podle českého alfabetského systému. Legenda písmen (A, B, C, D) představuje označení slovníků, z nichž byl daný termín čerpán:

A – Slovník spisovného jazyka českého,

B – Толковый словарь русского языка,

C – Oxford dictionary,

D – Большой энциклопедический словарь.

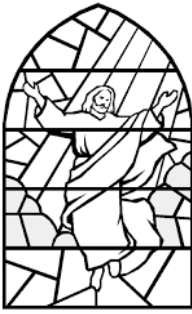
3.1 Hesla tematického okruhu víra a tradice

V této podkapitole jsou vytvořeny jazykové tabulky pro následující hesla: kostel, křesťanství, pohanství, pravoslaví, náboženství, svátek, tradice.

V této podkapitole je zanalyzováno 7 hesel. Vybraná hesla jsou doplněna frazémy či ustálenými slovní spojeními.

Kostel			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
kostel	церковь, костёл	church	
„Budova pro křesťanskou bohoslužbu.“ (A)	„Православный храм, название католического храма.“ (B)	„A building used for public Christian worship.“ (C)	
Označení <i>церковь</i> se v ruštině používá pro pravoslavný chrám, oproti tomu <i>костёл</i> je označení pro katolický chrám. Český ani anglický výkladový slovník nemá dvojí označení pro toto heslo.			

Křesťanství			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
křesťanství	христианство	Christianity	
„Náboženství založené na víře v Krista a v jeho učení.“(A)	„Одна из трёх мировых религий, основанная на культ Сына Божия Иисуса Христа как Богочеловека и спасителя мира.“(B)	„The religion based on the person and teachings of Jesus Christ, or its beliefs and practices.“(C)	
vyznávat křesťanství	исповедовать христианство	to confess Christianity	
křesťanský	христианский	Christian	
Definice hesla křesťanství je v české, ruském a anglickém slovníku ekvivalentní.			

Náboženství			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
náboženství	религия	religion	
„Učení jednotlivých církví; víra v nadpřirozené bytosti (Boha, bohy), vyznání, konfese: n. katolické, protestantské, pravoslavné; náboženská nauka, vyučování náboženské nauce.“(A)	„Одна из форм общественного сознания — совокупность духовных представлений, основывающихся на вере в сверхъестественные силы и существа (богов, духов), к-рые являются предметом поклонения.“(B)	“The belief in and worship of a superhuman controlling power, especially a personal God or gods.”(C)	
náboženský	религиозный	religious	
Definování hesla je v českém jazyce, ruském a anglickém slovníku je ekvivalentní.			

Pohanství			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
pohanství	язычество	paganism	
„Náboženství, jehož podstatou je mnohobožství.“ (A)	„Общее название первобытных неатеистических религий, основанных на многобожии.“ (B)	„Religion based on beliefs that there are many gods to worship.“ (C)	
Definice hesla pohanství je ve všech uvedených slovnících ekvivalentní.			

Pravoslaví			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
pravoslaví	православие	Orthodoxy	
„Náboženské učení pravoslavných církví; pravoslavná, ortodoxní církev.“ (A)	„Одно из основных направлений христианства, вероисповедание.“ (B)	„The whole community of Orthodox Jews or Orthodox Christians.“ (C)	
Český a ruský výkladový slovník se v definici hesla pravoslaví shoduje, anglický zmiňuje navíc skutečnost, že heslo <i>Orthodox</i> se může taktéž vztahovat k judaismu.			

Svátek			
v češtině	ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
svátek	праздник	holiday, festival	
„Den věnovaný oslavě n. památce někoho, něčeho, kdy se dříve zpravidla nepracovalo.“ (A)	„День или ряд дней, отмечаемых церковью в память религиозного события или святого.“ (B)	„A day of festivity or recreation when no work is done.“ „A day or period of celebration, typically for religious reasons.“ (C)	
slavit svátek	отмечать праздник	to celebrate a festival	

Definice hesla svátek je ve všech slovnících téměř shodná. Anglický a ruský slovník na rozdíl od českého zmiňuje skutečnost, že svátek je den spojený s církevními nebo náboženskými oslavami.

Tradice			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
tradice	традиция	tradition	
„Souhrn ustálených zvyklostí, obyčejů zachovávaných pokoleními, názorů a myšlenek přecházejících z generace na generaci; ustálený, zprav. zděděný zvyk.“ (A)	„То, что перешло от одного поколения к другому, что унаследовано от предшествующих поколений (например идеи, взгляды, вкусы, образ действий, обычаи).“ (B)	„The transmission of customs or beliefs from generation to generation, or the fact of being passed on in this way.“ (C)	

Definice hesla tradice je v českém, ruském a anglickém výkladovém slovníku ekvivalentní.

3.2 Hesla tematického okruhu Vánoce

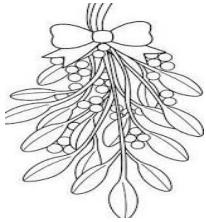
V této podkapitole jsou vytvořeny jazykové tabulky pro následující hesla: anděl, bramborový salát, dárek, hvězda, jmelí, koleda, Silvestr, sočivo, sníh, Štědrý den, Vánoce, vánoční cukroví, vánoční pohlednice, vánočka, vánoční puding, vánoční punčocha, vánoční stromek, vánoční věnec. V této podkapitole je zanalyzováno 18 hesel. Vybraná hesla jsou doplněna frazémy či ustálená slovní spojení.

Anděl			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
anděl	ангел	angel	
„ <i>Nadpřirozená bytost vykonávající příkazy boží a zosobňující krásu, dobrotu, nevinnost.</i> “(A)	„ <i>В религии: служитель Бога, исполнитель его воли и его посланец к людям.</i> “(B)	„ <i>A spiritual being believed to act as an attendant, agent or messenger of God.</i> “(C)	
Definice hesla anděl je ekvivalentní, pouze ruský a anglický slovník spojuje anděla s Bohem. V Českém a ruském jazyce je anděl vnímán jako vykonavatel boží vůle, v angličtině jako posel Boží.			

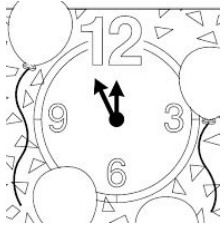
Bramborový salát*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
bramborový salát	картофельный салат	potatoe salad	
„ <i>Druh jídla, salát připravený z brambor a majonézy. Tradiční vánoční pokrm.</i> “(A)	Ruský výkladový slovník toto heslo jako celek nedefinuje.	„ <i>Small pieces of cooked potato mixed with mayonnaise.</i> “(C)	
připravit bramborový salát	приготовить картофельный салат	to prepare potatoe salad	
Bramborový salát je tradiční vánoční pokrm pouze v České republice, ruský výkladový slovník nedefinuje heslo <i>картофельный салат</i> jako celek. Anglický výkladový slovník nedefinuje bramborový salát jako vánoční pokrm.			

Dárek			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
dárek	подарок	present	
„Věc daná jinému bez náhrady do vlastnictví, zprav. jako projev pozornosti, přátelství, úcty.“(A)	„Вещь, которую дарят, подарили.“(B)	„A thing given willingly without payment.“(C)	
nakoupit dárky	купить подарки	to buy present	
zabalit dárky	запаковать подарки	to wrap up presents	
rozbalit dárky	развернуть подарки	to unwrap presents	
Definice hesla dárek je v ruském a anglickém slovníku ekvivalentní. Český výkladový slovník zmiňuje navíc fakt, že dar je projevem pozornosti z přátelství a úcty.			

Hvězda			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
hvězda	звезда	star	
„Nebeské těleso: jasně svítící hvězda; obloha plná hvězd.“(A)	„Небесное тело (раскалённый газовый шар), ночью видимое как светящаяся точка.“(B)	„A fixedluminous point in the night sky which is a large, remoteincandescent body like the sun.“(C)	
Definice v českém, ruském i anglickém slovníku ekvivalentní. Anglický výkladový slovník upřesňuje velikost hvězdy. Ani v jednom slovníku není hvězda definována jako vánoční symbol.			

Jmelí			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
jmelí	омела	mistletoe	
„Druh z čeledi ochmetovité, poloparazitická nízká dřevina, ve středověku u mnohých národů považováno za svaté.“(A)	„Вечнозелёный кустарник с белыми ягодами, растущий паразитом на деревьях.“(B)	„A leathery-leaved parasitic plant which grows on apple, oak, and other broadleaf trees and bears white glutinous berries in winter.“(C)	
Definice hesla jmelí je ve všech třech slovnících stejná, pouze český slovník zmiňuje fakt, že jmelí bylo považováno u mnohých národů za svaté.			

Koleda			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
koleda	коляда	carol	
„Obřad obcházení domácností, spojený s přáním všeho dobrého formou zpěvu. Vznikla z pohanských rituálů. Princip tohoto rituálu převzalo i křesťanství.“(A)	„Старинный рождественский и святочный крестьянский обряд — хождение по домам с поздравлениями и песнями, с получением угощения; песня, исполняемая во время такого обряда.“(B)	„A religious folk song or popular hymn, particularly one associated with Christmas.“(C)	
zpívat koledu	петь коляду	to sing a carol	
Český a ruský výkladový slovník, na rozdíl od anglického, definuje navíc koledu jako obřad obcházení domácností. Český výkladový slovník upřesňuje vznik koledy.			

Silvestr			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
Silvestr	канун Новово года	New Year's Eve, Hogmany	
„Poslední den v roce, 31. prosinec, taktéž nese označení Silvestr.“(A)	„День перед праздником, накануне праздника. Канун Нового года.“ (B)	„The last day of the year; in the modern Westercalendar, 31 December.“ „In Scotland NewYear’sEve, and the celebrations that take place at this time.“(C)	
slavit Silvestr	встречать Новый год	to celebrate New Year's Eve, to celebrate Hogmany	
<p>Ruské označení pro poslední den v roce, <i>Новый год</i>, je v současnosti hojně používané. <i>Новый год</i> je též označení pro 1. leden v Rusku. Skotsko používá na rozdíl od celé Británie odlišný název pro poslední den v roce, a to <i>Hogmany</i>.</p>			

Sníh			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
sníh	снег	snow	
„Bílé vločky z ledových krystalků padající z mračen k zemi (druh meteorologických srážek.)“(A)	„Твердые атмосферные осадки, состоящие из ледяных кристаллов разной формы – снежинок.“(B)	„Atmospheric water vapour frozen into ice crystals and falling into white flakes.“(C)	
sněhová vločka	снежинка	snowflake	
sněhulák	снежная баба	snowman	
stavit sněhuláka	лепить снежную бабу	to build snowman	
koulovat se	играть в снежки	to snowball each other	
<p>Definice hesla sníh je ve všech třech jazycích stejná.</p>			

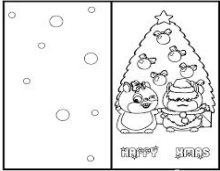
Sočivo*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
sočivo	сочиво	sochivo	
Český výkladový slovník toto heslo nezmiňuje.	„Сок из конопляных, маковых и т.п. семян, употребляемый вместо масла. Кушанье, приготовленное на таком соке, с таким соком.“(D)	Anglický výkladový slovník toto heslo nezmiňuje.	
<p><i>Sočivo</i> je tradiční vánoční pokrm pouze v Ruské federaci, Česká republika ani Velká Británie ten pokrm nemá. Český ani anglický výkladový slovník nedefinuje toto heslo.</p>			

Štědrý den			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
Štědrý den	Рождественский сочельник	Christmas Eve	
„Poslední den adventu, den připadající na 24. prosinec.“(A)	„Канун церковного праздника Рождества, а также Крещения.“(D)	„The day or the evening before Christmas Day, 24 December.“(C)	
<p>Štědrý den se do angličtiny překládá jako <i>Christmas Eve</i>, ale z hlediska tradic je bližší 25. prosinec, zvaný <i>Christmas Day</i>. Rusové pro označení Štědrého dne, v současné době často používají označení <i>Рождество</i>, jež taktéž znamená Vánoce a v pravoslavné církvi připadá na 7. leden. <i>Сочельник</i> je předvečer Vánoc, jež připadá na 6. leden.</p>			

Vánoce			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
Vánoce	Рождество	Christmas	
„První velký svátek církevního roku, od 4. století zavedeno pevné datum 25.12., tím byly spojeny předkřesťanské oslavy zimního slunovratu, české slovo Vánoce souvisí s německým „Weihnachten“, v překladu „svatá noc.“ (A)	„Один из христианских (у православных — один из двенадцати основных) праздников в память рождения Иисуса Христа (25 декабря/7 января), Само рождение Иисуса Христа.“ (B)	„The annual Christian festival celebrating Christ’s birth, held on 25 December in the Western Church, The period immediately before and after 25 December.“ (C)	
veselé Vánoce	С Рождеством	Merry Christmas	
slavit Vánoce	праздновать Рождество	to celebrate Christmas	
<p>Definice hesla Vánoce je v českém i cizojazyčných slovnících téměř identická. Ruský výkladový slovník zmiňuje pravoslavné datum oslavy narození Krista. Český a anglický výkladový slovník zmiňuje pouze 25. prosinec jako datum Kristova narození.</p>			

Vánočka*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánočka	рождественская сдобная плетёнка	sweet bread	
„Pěchivo podélného tvaru pletené z pramenů kynutého těsta a pečené hlavně na Vánoce.“ (A)	Ruský výkladový slovník toto heslo nedefinuje.	Anglický výkladový slovník toto heslo nedefinuje.	
<p>Vánočka je tradiční vánoční pokrm v České republice. Ruský ani anglický výkladový slovník nedefinuje toto heslo.</p>			

Vánoční cukroví			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánoční cukroví	рождественское печенье	Christmas cookies	
„Cukrářské výrobky, pečivo, bonbony servírované o Vánocích.“(A)	„Кондитерское изделие из кусочков сладкого теста.“(B)	„Sweets served during Christmas time.“(C)	
péci cukroví	печь печенье	to bake Christmas cookies	
Definice hesla cukroví je ekvivalentní.			

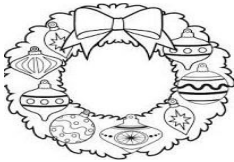
Vánoční pohlednice			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánoční pohlednice	рождественская открытка	Christmas card	
„Dopisnice s obrazem, s pozdravem s cesty.“(A)	„Почтовая карточка для открытого (без конверта) письма.“(B)	„A greeting card given or send during Christmas time.“(C)	
Definice slova pohlednice je ve všech třech slovnících stejná, avšak ani v jednom slovníku není toto heslo definováno jako celek ve spojitosti s Vánoci.			

Vánoční puding*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánoční puding	рождественский пудинг	Christmas pudding	
„Sladký zákusek, který se připravuje z mléka, cukru a pudinkového prášku.“ (A)	„Запеканка из крупы, мучных изделий, творога с фруктами, сладостями или innymi приправами.“ (B)	„A rich boiled pudding eaten at Christmas, made with flour, suet, and dried fruit: cream to pour over your mince pies and Christmas pudding: a dessert wine to accompany Christmas pudding.“ (C)	
<p><i>Christmas pudding</i> je tradiční vánoční pokrm ve Velké Británii. Český a ruský výkladový slovník definuje pouze heslo puding samostatně, nikoli však ve spojení s přídavným jménem <i>vánoční</i>, neboť tento pokrm se v české ani ruské tradici nevyskytuje.</p>			

Vánoční punčocha*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánoční punčocha	рождественский чулок	Christmas stocking	
„Punčocha: pletená součást oblečení, která se obléká na nohy.“ (A)	„Предмет одежды изделие из нитей, мягкого материала, облегающее ногу.“ (B)	„A long sock hold up by children for Father Christmas to fill with presents.“ (C)	
<p><i>Christmas stocking</i> je symbol anglofonních zemí, děti tuto punčochu zavěšují nad postel a očekávají dárky od <i>Santy Clause</i>. Český ani ruský výkladový slovník nezmiňuje vánoční punčochu jako symbol Vánoc. Český a ruský výkladový slovník definuje heslo punčocha samostatně, nikoliv jako celek.</p>			

Vánoční stromeček			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánoční stromeček	рождественская ёлка	Christmas tree	
„Symbol Vánoc obvykle stálezelený ozdobený jehličnan.“(A)	„Украшенная ель в праздник Нового года или Рождества.“(B)	„An evergreen or artificial tree decorated with lights, tinsel and other ornaments at Christmas.“(C)	
zdobit vánoční stromek	наряжать ёлку	to decorate Christmas tree	

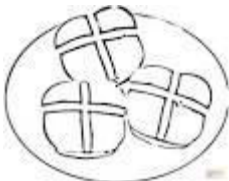
Ruské slovo *ёлка* v doslovném překladu znamená smrk, český a anglický slovník neupřesňuje druh vánočního stromku. Ruský slovník zmiňuje, na rozdíl od českého i anglického slovníku vánoční stromek jako symbol Nového roku.

Vánoční věnec			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vánoční věnec	рождественский венок	Christmas wreath	
„Věnec je objekt vyrobený z obvykle ve tvaru prstence.“(A)	„Сплетённые в кольцо листья, цветы.“(B)	„An arrangement of flowers, leaves, or stems fastened in a ring and used for decoration.“(C)	

Definice hesla věnec je všech cizojazyčných jazycích stejná. Ani v jednom z výkladových slovníků není věnec zmíněný jako symbol Vánoc, toto heslo není definováno jako celek.

3.3 Hesla tematického okruhu Velikonoce

V této podkapitole jsou vytvořeny jazykové tabulky pro následující hesla: bochánek, jaro, pašijový týden, pomlázka, Velikonoce, velikonoční beránek, velikonoční vejce, velikonoční zajíček, vzkříšení. V této podkapitole je zanalyzováno 9 hesel, vybraná hesla jsou doplněna o frekventované frazémy či slovní spojení.

Bochánek*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
bochánek	кулич	hot cross bun	
„Velikonoční pečivo z pšeničné mouky, okrouhlého tvaru, označené navrchu řezem ve tvaru kříže.“(A)	„Сладкий, очень сдобный высокий белый хлеб, приготовленный к Пасхе.“(B)	„A bun marked with a cross and containing dried fruit, eaten on Good Friday.“ (C)	
Výše uvedené heslo má v ruském i anglickém jazyce překladatelský ekvivalent, ale recepty na uvedený velikonoční pokrm se v každé zemi liší.			

Jaro			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
jaro	весна	spring	
„Roční období mezi zimou a létem; část kalendářního roku od 21. března do 20. června.“(A)	„Время года, следующее за зимой и предшествующее лету.“(B)	„The season after winter and before summer.“(C)	
Definice hesla jaro je v anglickém a ruském jazyce stejná, český výkladový slovník upřesňuje heslo jaro o přesná data ročního období.			

Pašijový týden			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
Pašijový týden	Страстная седмица	Holy week	
„Svatý týden, jenž má připomínat poslední týden života Ježíše Krista začínající Květnou nedělí.“ (A)	„Страстной седмицей называется последняя неделя перед Пасхой, посвященная воспоминаниям о последних днях земной жизни Спасителя.“ (B)	„The week before Easter, starting on Palm Sunday.“ (C)	
Květná neděle	Вербное воскресенье	Palm Sunday	
Modré pondělí	Великий понедельник	Holy Monday	
Šedivé úterý	Великий вторник	Holy Tuesday	
Škaredá středa	Великая среда	Spy Wednesday	
Zelený čtvrtek	Великий четверг	Maundy Thursday	
Velký Pátek	Великая пятница	Good Friday	
Bílá Sobota	Великая суббота	Holy Saturday	
Definice pašijového týdne je v uvedených slovnících ekvivalentní.			

Pomlázka*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
pomlázka	пасхальная плётка	Easter whip	
„Spletený svazek prutů, jímž na velikonoční pondělí hoši šlehají děvčata: p. z vrbových prutů; dostat pomlázkou přes nohy, dárek za vyšlehání pomlázkou.“(A)	Ruský výkladový slovník toto heslo nedefinuje.	Anglický výkladový slovník toto heslo nedefinuje.	
vyšlehat pomlázkou	шлепать помлазкой	to whip smb with an Easter whip	
<p>Pomlázka je tradiční velikonoční symbol pouze v České republice a na Slovensku. Pomlázka je taktéž výslužka za vyšlehání pomlázkou. Anglický ani ruský výkladový slovník toto slovo nedefinuje. Ruský překlad <i>пасхальная плётка</i> a anglický překlad <i>pussywillow whip</i> je popisný překlad tohoto hesla.</p>			

Velikonoce			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
Velikonoce	Пасха	Easter	
„Nejvýznamnější křesťanský svátek, který připomíná zázračné zmrtvýchvstání Ježíše Krista, slavený po prvním jarním úplňku.“ (A)	„У христиан: весенний праздник, связанный с верой в чудесное воскресение Иисуса Христа, отмечаемый в первое воскресенье после весеннего равноденствия и полнолуния.“ (B)	„The most important and oldest festival of the Christian Church, celebrating the resurrection of Christ and held (in the Western Church) between 21 March and 25 April, on the first Sunday after the first full moon following the northern spring equinox.“ (C)	
slavit Velikonoce	Пасха	to celebrate Easter	
Veselé Velikonoce!	Со Светлой Пасхой!	Happy Easter!	
o Velikonocích	на Пасху	during Easter time	
<p>Definice hesla Velikonoce je ve všech třech jazycích ekvivalentní. Ve všech slovnících je uvedeno, kdy se mají Velikonoce slavit, avšak výpočet Velikonoc je mnohem komplikovanější, než je uváděno ve slovnících.</p>			

Velikonoční beránek			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
velikonoční beránek	пасхальный агнец	Easter lamb	
„Symbol Kristovy oběti za lidstvo, též symbol věřících, jejichž pastýřem je Ježíš Kristus.“ (A)	„Жертвенное животное ветхозаветного праздника Пасхи.“ (B)	„Roast lamb, when eaten as the traditional dish at an Easter dinner.“ (C)	
<p>Český, ruský i anglický výkladový slovník definuje velikonočního beránka jako symbol Kristovy oběti za lidstvo. V českém jazyce též velikonoční beránek znamená moučník, jenž se servíruje o Velikonocích. Oproti tomu v Británii se připravuje skopové maso.</p>			

Velikonoční vejce			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
velikonoční vejce	пасхальное яйцо	Easter egg	
„Oblý útvar ve skořápce, bláně ap., obsahující bílek a žloutek.“ (A)	„Куриное яйцо как пицца. Предмет такой формы. Хрустальное яйцо (предмет украшения). Шоколадное яйцо.“ (B)	„An artificial chocolate egg or decorated hard-boiled egg given at Easter.“ (C)	
malovat vejce	украшать яйца	to decorate an eggs	
nabarvit vejce	красить яйца	to dye an eggs	
vyfouknout vejce	выдуть яйцо	to blow out an eggs	
Český a ruský slovník definuje heslo vejce samostatně a shodně. Anglický slovník definuje velikonoční vejce jako slovní spojení a jako velikonoční symbol.			

Velikonoční zajíček*			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
velikonoční zajíček	пасхальный заяц	Easter Bunny	
„Polní hlodavec s dlouhými boltci, schopný rychloběhu.“ (A)	„Зверек отряда грызунов, с длинными ушами.“ (B)	„An imaginary rabbit said to bring gifts to children at Easter.“ (C)	
V Rusku velikonoční zajíc není symbolem, jenž by byl spojován s Velikonoci, na rozdíl od Velké Británie a České republiky. Český a ruský výkladový slovník nedefinují heslo velikonoční zajíc jako celek a taktéž ve slovnících není uvedeno, že se jedná o velikonoční symbol.			

Vzkříšení			
v češtině	v ruštině	v angličtině	obrázkový slovník
vzkříšení	воскресение	resurrection	
<p>„Zmrtvýchvstání Krista, slavnost na Bílou sobotu večer připomínající Kristovo zmrtvýchvstání.“ (A)</p>	<p>„В религиозных представлениях: возвращение к жизни Иисуса Христа. Воскресение Иисуса Христа.“ (B)</p>	<p>„In Christian belief the rising of Christ from the dead.“ (C)</p>	
<p>Definice hesla ve všech slovnících je ekvivalentní. Český výkladový slovník, zmiňuje, že tato slavnost připadá na Bílou sobotu, což ale v rozporu s dostupnými skutečnostmi.</p>			

Závěr

Tato bakalářská práce je věnována církevním svátkům, jak v teoretické, tak v praktické rovině. Hlavním cílem práce bylo excerpovat příklady hesel spojených s Vánoci a Velikonoci v českém, ruském a anglickém jazyce, a následně je porovnat z hlediska významového.

V teoretické části byly charakterizovány a porovnány dominantní církevní svátky (Vánoce a Velikonoce) v České republice, Rusku a Velké Británii. Taktéž byla vysvětlena náboženská podstata a vliv křesťanství ve třech uvedených zemích. Křesťanství je náboženství, jež dominuje těmto zemím, a tak ovlivnilo nejenom kulturní tradice a svátky, ale i slovní zásobu. V této bakalářské práci byly seřazeny chronologicky nejvýznamnější dny vánočního a velikonočního období, jež byly poté charakterizovány a taktéž byly vyhodnoceny kulturní shody a odlišnosti jejich oslavování.

Praktická část bakalářské práce je založena na excerpci konkrétních hesel dané tematické oblasti. Tato část bakalářské práce byla rozdělena do třech podkapitol, jež se zabývají slovní zásobou tematického okruhu tradice a víra, Vánoce a Velikonoce. V praktické části bylo zanalyzováno celkem 34 hesel. Vybraná hesla jsou doplněna o ustálená slovní spojení. Problémem se jevílo především nalezení správných ekvivalentů k heslům, která se týkala reálií konkrétního kulturního prostředí, jako například *pomlázka*, *Štědrý den* či *sočivo*. Hesla, která se přímo netýkala reálií dané země, měla zpravidla ekvivalentní význam dle českého, ruského a anglického slovníku.

V práci bylo zjištěno, že se více jak polovina hesel se shoduje ve svém významu, jen u některých ekvivalentů v tom či onom jazyce jsou významy více specifikované. Hesla týkající se reálií nemají často vhodný překladatelský ekvivalent, proto byl uveden popisný překlad slova či transliterace hesla, například u hesel *pomlázka* nebo *sočivo*. Taktéž významy reálií byly často dohledatelné pouze ve slovníku jazyka země původu, např. heslo *pomlázka*, *sočivo* či *vánočka*. U některých hesel je uváděna pouze obecnější definice termínu, jelikož některá hesla nejsou

vánočními či velikonočními symboly ve všech zemích, např. *velikonoční zajíc*, *bramborový salát* či *jmelí*.

Vánoce a Velikonoce jsou církevní svátky, jež dominují České republice, Ruské federaci a Velké Británii. Bez ohledu na skutečnost, že náboženská hodnota se mnohdy vytrácí, tyto svátky neztrácejí svoji popularitu. Způsoby oslav Vánoc a Velikonoc se v České republice, Rusku a Velké Británii značně liší, avšak křesťanství dalo pevný základ těmto svátkům, a tak zůstává náboženská podstata ve všech zemích stejná - Vánoce připomínají zázračné narození Posla Božího a Velikonoce oslavují jeho zázračné zmrtvýchvstání.

Резюме

Темой данной бакалаврской работы является сравнительный анализ лексики на тему Рождества и Пасхи в чешском, русском и английском языках. Основной задачей научной работы было отобрать, перевести и сравнить отдельные термины, касающиеся Рождества и Пасхи. Одна из целей данного исследования состояла в том, чтобы охарактеризовать и сравнить религиозные праздники в Чешской Республике, Российской Федерации и Великобритании. Теоретическая часть посвящена в первую очередь лексикологии и общему анализу словарного запаса, затем сравнению культурно-исторического контекста Рождества и Пасхи в Чешской Республике, Российской Федерации и Великобритании. Теоретическая часть данного исследования раскрывает религиозную сущность Рождества и Пасхи и обобщает главные различия рождественских и пасхальных символов и традиций в культурах вышеперечисленных стран. На основании приведенных фактов можно сделать вывод, что религиозная природа обоих праздников одинакова в Чехии, России и Великобритании, однако различны традиции и способы празднования.

Практическая часть включает в себя анализ тридцати четырех терминов. Выбор терминов был основан на степени их важности и частоты использования. Также одним из критериев отбора терминов для анализа явилась их практическая применимость в преподавании русского и английского языков в чешских школах. Термины были разделены на три тематические области (вера и традиции, Рождество и Пасха), затем был проведен сравнительный анализ значения данных терминов с помощью выбранных толковых словарей, и впоследствии определена их эквивалентность.

Посредством сравнительного метода было определено, что более чем у половины терминов значения полностью эквивалентны. Термины, которые не были признаны полностью эквивалентными, имели более узкое или более широкое определения в том или ином языке. В общей сложности девятнадцать

терминов имели полностью эквивалентные значения во всех упомянутых языках (ангел, ягненок/агнец, печенье, подарок, звезда, весна, омела, Христианство, язычество, открытки, православие, религия, праздники, традиции, снег, яйца, венок, Пасха, воскресение). Остальные пятнадцать терминов имели более широкое определение или же касались исключительно национальных особенностей отдельных стран (кулич, колядка, церковь, Страстная неделя, пасхальная плётка, чулок, пудинг, салат, канун Нового года, сочиво, елка, Сочельник, Рождество, Рождественский пирог, заяц/кролик). Не существует эквивалентного перевода чешского слову *“pomlázka”* ни в английском, ни в русском языках, по этой причине была выбрана описательная форма перевода. Русский термин “сочиво” транслитерируют в чешском и английском языках. Также для термина *“Štědrý den”* было проблематично подобрать соответствующий перевод, так как в Чешской Республике, России и Великобритании день рождения Иисуса выпадает на разные даты. Для всех тридцати четырех терминов были подобраны наиболее эквивалентные переводы.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje v českém jazyce:

BACKHOUSE, Stephen. *Malé kompendium křesťanských dějin: v tradicích lidové kultury*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2012, 208 s. ISBN 978-80-242-3663-6.

ERHART, Adolf. *Základy jazykovědy: vysokoškolská učebnice pro studijící filoz. fak. stud. oboru český jazyk a literatura. 2., upr. vyd.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-042-4612-5.

FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické.

FRIEDRICH, Gustav. *Rukověť křesťanské chronologie*. Vyd. 2. Praha: Paseka, 1997, 338 s. ISBN 80-718-5118-3.

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě: učebnice pro vys. školy*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

HRDLIČKA, Milan. *Překladačské miniatury*. Vyd. 2., rozš. V Praze: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2501-0.

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 879 s. ISBN 80-200-1351-2.

MACHEK, Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. Vyd. 5. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 866 s. ISBN 978-80-7422-048-7.

Ottova encyklopedie A-Ž. Vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, 1144 s. ISBN 80-736-0014-5.

PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha : Grada Publishing, 2010. 200 s. ISBN 978-80-247-3069-1.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Vyd. 3. (druhé přepracované a rozšířené vydání). Praha: Leda, 2015, 823 stran. ISBN 978-80-7335-393-3.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie vánoc*. Vyd. 3. Praha: Libri, 2002, 286 s., [4] s. barev. obr. příl. ISBN 80-727-7133-7.

VEČERKOVÁ, Eva a Věra FROLCOVÁ. *Evropské Vánoce: v tradicích lidové kultury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, 516 s. ISBN 978-80-7429-006-0.

VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. Vyd. 1. Praha: Ivo Železný, 2002. ISBN 80-237-3670-1.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje, aneb, Kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické: v tradicích lidové kultury*. Vyd. 2. České Budějovice: Dona, 2005, 96 s., xvi s. příl. ISBN 80-732-2075-X.

ZINDELOVÁ, Michaela. *Česká velikonoční kniha: obyčeje, zvyky, výzdoba, recepty a mnoho dalšího*. V Praze: XYZ, 2011, 391 s. ISBN 978-80-7388-489-5.

Literární zdroje v ruském jazyce:

DUSHECHKINA, E. *Russkaja ělka: istoriia, mifologija, literatura*. Sankt-Peterburg: Norint, 2002, 414, [1] p. ISBN 57-711-0126-5.

LEVKINA, T. V. *Prazdnujem roždjestvo: Tradicii, kulinarnye recepty, podarki*. Moskva: Darj, 2010, 382, [1] p. ISBN 978-5-485-00319-7.

Elektronické zdroje v českém jazyce:

ČERNÝ, Slávek. *Potvrzeno: Češi jsou nejateističtější stát na světě* [online]. 2012 [cit. 2015-06-26]. Dostupné z: <http://www.osacr.cz/2012/05/16/potvrzeno-cesi-jsou-nejateistictejsi-stat-na-svete/>.

DAUBNER, Petr. *Nejrozšířenější světová náboženství v roce 2005* [online]. 2005 [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: <http://www.kompas.estranky.cz/clanky/statistiky---obyvatelstvo/nejrozsi-renej-svetova-nabozenstvi-v-roce-2005-petr-daubner-krestanstvi-islam-buddhismus-hinduismus-taoismus-konfucionismus-buh.html>.

HÁVOVÁ, Naděžda. *Svátek sv. Štěpána připomíná prvního křesťanského mučedníka, který byl ukamenován* [online]. 2014 [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/svatek-sv-stepana-pripomina-prvniho-krestanskeho-mucednika-ktery-byl-ukamenovan--1436736.

HÁVOVÁ, Naděžda. *Pomlázka je prý od slova pomladit. V Evropě je tato tradice spíše raritou* [online]. 2013 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/_zprava/pomlaska-je-pry-od-slova-pomladit-v-evrope-je-tato-tradice-spise-raritou--1194320.

HRADILEK, Petr. *Christianizace Vánoc: Pokus o hledání liturgické podoby Vánoc narušené folklórem, individualismem a obchodem* [online]. 2002 [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: <http://www.getsemany.cz/node/477>.

KRUMPOLC, Eduard. *Křesťanství, jeho vznik, rozšíření a současný stav* [online]. 2013 [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: http://www.popup.upol.cz/files/forSchoolsDocuments/2013080811394810_CMTF-Krumpolc-krestanstvi.pdf.

KUNCOVÁ, Romana. *Tradiční vánoční pokrmy* [online]. 2010 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/102078-tradicni-vanocni-pokrmy>.

MACHÁČEK, Štěpán. [online]. 2014 [cit. 2016-02-02]. DOI: *Začíná Pesach, jeden z nejdůležitějších židovských svátků.* Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/clovek/_zprava/zacina-pesach-jeden-z-nejdulezitejsich-zidovskych-svatku--1338970.

MAŘAS, Tomáš. *Na Štědrý den nesmí v ruské rodině chybět na stole ryba. A to nejen kapr, ale třeba i slaneček* [online]. 2013 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/na-stedry-den-nesmi-v-ruske-rodine-chybet-na-stole-ryba-a-to-nejen-kapr-ale-treba-i-slanecek--1296200.

MENCLOVÁ, Alena. *Pašijový týden: od Modrého pondělí po Boží hod* [online]. 2013 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://zeny.e15.cz/clanek/bavim-se/pasijovy-tyden-od-modreho-pondeli-po-bozi-hod>.

ŠEVČÍKOVÁ, Šárka. *Modré pondělí, Šedivé úterý, Škaredá středa.. Poznejte velikonoční zvyky den po dni* [online]. 2015 [cit. 2015-11-11]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/encyklopedie/_zprava/modre-pondeli-sedive-utery-skareda-streda-poznejte-velikonocni-zvyky-den-po-dni--1472624.

ŠOBR, Daniel. *10 duchovně najexponovanějších míst světa* [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.milost.cz/logos/clanok/10-duchovne-najexponovanejsich-mist-sveta>.

VÍT, Marek. *Help for English: Easter in England* [online]. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.helpforenglish.cz/article/2008031801-easter-in-england>.

Elektronické zdroje v ruském jazyce:

ARCHIMANDRIT, Kyril. *Страстная седмица: гид по неделе* [online]. (2013) [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.nsad.ru/articles/strastnaya-nedelya-se-zhenih-gryadet-v-polunoshhi>.

BIGMIR, Ivona. *Вербное воскресенье 2015: история праздника православных христиан* [online]. 2015 [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://tv.ua/news/verbnoe-voskresene-2015-istoriya-prazdnika-pravoslavnykh-khristian-73132/>.

БУТУЗОВА, Наталья. *Пасхальная игра «Катание яиц»* [online]. 2015 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.maam.ru/detskijasad/pashalnaja-igra-katanie-jaic.html>.

Elektronické zdroje v anglickém jazyce:

FAIRCHILD, Mary. *What is Palm Sunday: What Do Christians Celebrate on Palm Sunday?* [online]. 2013 [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://christianity.about.com/od/holidaytips/qt/whatispalmsunda.htm>.

MILLER, Sara. *Christmas: How did gift-giving and caroling get started?* [online]. 2013 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: <http://www.csmonitor.com/World/2013/1221/Christmas-How-did-gift-giving-and-caroling-get-started>.

NEEDHAM, Chris. *St Nicolas events in the UK* [online]. 2015 [cit. 2015-07-26].
Dostupné z: <http://www.stnicholasfestival.org.uk/>.

WYATT, Caroline. *Is the UK still a Christian country?* [online]. 2015 [cit. 2015-07-13]. DOI: <http://www.bbc.com/news/uk-32722155>.

Seznam použitých slovníků:

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Kolektiv autorů SSJČ, 2011 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/>.

Oxford dictionary online [online]. Oxford University press, 2016 [cit. 2016-03-11].
Dostupné z: <http://www.oxforddictionaries.com/>.

Толковый словарь русского языка [online]. коллектив авторов ТСРЯ, 2016 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.vedu.ru/expdic/>.

Большой энциклопедический словарь [online]. коллектив авторов БЭС, 2016 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.vedu.ru/expdic/>.

Seznam webů použitých ilustrací:

The color. *The Color* [online]. 2016 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: www.thecolor.com.

Crayola [online]. 2016 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: www.crayola.com.